

ΝΕΑΝΙΚΗ

Δ. ΓΑΛΑΝΗ

ΤΟΠΙΟ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ

15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1947

2

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Ν Ε Α Ν Ι Κ Η Ζ Ω Η

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ
Ν Ε Ω Ν

ΤΟΜΟΣ Α

ΦΥΛΛΟ 2

15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1947

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : ΓΙΑΝ. Ν. ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ (ΝΗΣ-ΓΙΑΝ)
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝ. ΔΙΕΥΘΥΝ. : ΝΙΚΟΣ ΚΟΝΤΟΣ
ΓΙΟΚΤΗΤΗΣ : ΑΝΤΩΝΙΟΣ Ν. ΔΑΜΙΓΟΣ
ΟΙΚΟΝΟΜ. ΔΙΕΥΘΥΝ. : ΜΕΜΑΣ ΚΟΝΤΟΣ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΗΛΙΑΣ ΑΝΔΡΙΤΣΟΣ
ΓΙΩΡΓ. Ν. ΚΑΡΤΕΡ
ΝΑΣΟΣ ΔΗΝΑΙΟΣ
ΦΑΙΔΡ. ΝΑΓΡΕΤΗΣ

ΟΙ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ ΝΑ ΣΤΕΛΝΩΝΤΑΙ ΣΤΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΙΟΥ 15

Τιμή φύλλου 1500 — Συνδρομές: Χρόνου 36.000 — Έξάμηνη 17.000

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ :

- ΤΑΣΟΥ ΠΑΠΠΑ, «Σκηνοθεσία μιάς ζωής». (Ποίημα)
ΣΠ. ΠΑΓΟΥΛΑΤΟΥ, «Καθήκον». (Άρθρο)
Π. ΜΑΡΚΑΚΗ, «Τι είναι αισθητική»
ΝΗΣ-ΓΙΑΝ «Τὸ γράμμα». (Διήγημα)
ΝΑΣΟΥ ΔΗΝΑΙΟΥ «Πνευματικὸ κίνημα». (Άρθρο)
ΧΡ. Ν. ΚΟΥΛΟΥΡΗ, «Ὁ Μαλακάσης, θάρδος τῆς Ρούμελης» (Μελέτη)
ΓΙΑΝ. ΦΛΙΑΣΙΟΥ, «Αὐτοὶ ποὺ μένουν μόνοι». (Ποίημα)
ΓΙΩΡΓ. Ν. ΚΑΡΤΕΡ, «Ἀπὸ τὸ ἡμερολόγιό τῶν στοχασμῶν μου»
ΓΙΑΝΝΑΣ ΧΡΙΣΤΟΦΗ, «Albatros». (Ποίημα)
ΗΛ. ΑΝΔΡΙΤΣΟΥ, «Μονότονες σκέψεις». (Ἀπὸ ἡμερολόγιου)
ΕΡΕΥΝΑ (Ἀπαντήσεις : Νότη Ρουσιάνου, Παυλίδη)
Κ. ΑΣΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ, «Φθιγόπωρο». (Ποίημα)
ΤΩΝΗ ΤΣΙΡΜΠΗΝΟΥ, «Θεατρικὴ κρίση»
ΖΩΗ ΚΑΙ ΚΙΝΗΣΗ
- ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ
ANDR. L. GIDE
ΤΑΣ. ΠΑΠΠΑ, Κριτικὴ βιβλίου (Ἄλκη Κωτσάκη «Ἀποστάτες—Γιώργ. Ν. Κάρτερ, «Ἀντιπεγγίσματα τῆς ψυχῆς μου»)
ΓΙΩΡΓ. Ν. ΚΑΡΤΕΡ, Κριτικὴ θεάτρου (Μ. Ἄντερσον «Ἰωάννα τῆς Λωρραίνης»—Σαίξπηρ «Ριχάρδος Β΄»)
ΝΙΚΟΥ ΚΟΝΤΟΥ, Κριτικὴ Ζωγραφικῆς («Σχέδια γυμνοῦ» — Ἐκθεση Βασιλικιώτη καὶ Ἀπάρτη)
ΤΕΛΗ ΚΟΝΣΟΛΑΚΙ, Κριτικὴ Μουσικῆς (Θ. Καρυωτάκη «Μικρὴ Συμφωνία»—Γ. Σκλάβου «Νησιώτικὸς γάμος»)

ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ :

Διευθυντής : ΓΙΑΝ. Ν. ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ, Ἴου 15.
Προϊστάμενος Τυπογραφείου : Γ. ΜΑΥΡΙΔΗΣ, Θεμιστοκλέους 11

ΣΑΜΣΩ

ΝΕΑΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ ΜΙΑΣ ΖΩΗΣ

Τοῦ ΤΑΣΟΥ ΠΑΠΠΑ

Μάτια πὸν στάζουνε ἕχτερο τῆς Πολιτείας τὰ φῶτα!
Τοῦ δρόμου οἱ γνώριμες σκηνές, οἱ ἀδιάφορες φωνές.
Σὰν ματωμένη ἐπέλαση χυμοῦνε οἱ σκοτεινές
Νύχτες, διψῶντας ἔρωτα καὶ πληρωμένο ἰδρωῖτα.

Πνεῦμα πὸν δέρεσαι φοιχτὰ μέσ' τὸ ἄθλιο αὐτὸ κρασί,
Κι' ὀρχεῖσαι φλόγα πυρετοῦ στήν ἀγωνία μου πάνω,
Δός μου μιὰν ἀγνωστὴ αἴσθησι, τὴν ὥρα πὸν σὲ χάνω,
Μ' ἄλλη γοητεία νὰ σὲ θωρῶ καὶ μ' ἄλλη λάμψη ἐσύ.

Διψοῦν οἱ αἰσθήσεις μου, καθὼς σὲ Νύχτα τροπικὴ
Δέντρα γιγάντια, πὸν χυμοὶ ἀπὸ λάβα πυροπολοῦνε!
Νύχτες τοῦ ἐνοστίχτου, ἀρχέγονα πάθη πὸν μὲ καλοῦνε
Μὲ ὑπουλες γλώσσες πυρκαγιᾶς—θὰ σὲ προσμένω ἐκεῖ!

Στὰ βάρη ἐνὸς παραμυθιοῦ σὲ μιὰ λαμπρὴ ἄλκη,
Στυγνοὶ ὀβελίσκοι πὸν τροποῦν μιὰ φευγαλέα Σελήνη.
Τοπεῖο νεκρὸ πὸν ἡ παγερὴ σιωπὴ του δὲν προδίνει,
Τὸ ἀβέβαιο βῆμα τῶν Καιρῶν—θὰ σὲ προσμένω ἐκεῖ.

Σκηνοθεσία φανταστικὴ στὴ λάμψη σου θὰ βροῶ,
Τῆ Συμφωνία πὸν ὡς τὸ βυθὸ τοῦ Ἀπόλυτου ξαμῶνει.
Μιὰ ἀπέραντη ἀστροθάλασσα ἀπὸ νότιες, πὸν μὲ ὑψώνει
Ἄπᾶνον ἀπὸ τ' ἀνθρώπινα καὶ πέρα ἀπ' τὸν Καιρὸ.

—Δοξάρι κατὰ τὴν καρδιά τὸ βλέμμα σου στραμμένο
Πνίγει τὴ Δόξα τ' Οὐρανοῦ στῆς λίμνης τὸ βυθό.
Τὸ φάντασμα μου κνηγᾶς, μὰ ἐγὼ ἐδῶ πλάι σου μένω,
Μιὰ μουσικὴ ἀπὸ γνώριμες φωνές νὰ σοῦ δοθῶ! . . .

Ἴσκιοι γαλάζιοι-ἕνας ἐσμός- σκιροῦνε ὀλόγυρά σου
Οἱ φλύαρες γλώσσες τῶν νερῶν, τῶν πάγκων οἱ εὐωδιές.
Πεθαίνει ὁ ἔρωτας ἐδῶ, γεννιέται ἐκεῖ, ἀφουγκράσου
Κάποια καρδιά πὸν φλέγεται σ' ἀμέτρητες καρδιές.

Ζῆσε μὲ πάθος σ' ὅτι ζεῖ, μὴ πιότερο, τοῦ κάκου!
Μιὰ τρικυμία πὸν ξέφτισε στὰ κρίνα λίγου ἀφροῦ
Τ' ὄνειρο, ἢ δίψα τοῦ Ἄγνωστου, σὲ ἀδιέξοδο ἐνὸς λάκκου
Μιὰ τέφρα ἀπὸ ροδόφυλλα στὴ χοῦφτα ἐνὸς Νεκροῦ.

Κ Α Θ Η Κ Ο Ν

Τοῦ κ. ΣΠΥΡ. ΠΑΓΟΥΛΑΤΟΥ

Διδάκτορος Φιλολογίας

Ἡ ἐμφάνισις εἰς τὴν κοινωνίαν μας νέων, ὡς τοῦ κύκλου τῆς «Νεανικῆς Ζωῆς», με πίστιν εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ πνεύματος καὶ τῶν δημιουργημάτων αὐτοῦ καὶ με αἰσιόδοξον προοπτικὴν διὰ τὴν συμβολὴν των εἰς τὴν καθολικὴν ἀνύψωσιν τοῦ ἔθνους, εἶναι ἀσφαλῶς ἐν παρήγορον πρὸς τὴν ἐθνικὴν μας ἐξέλιξιν σημεῖον, ἀλλὰ καὶ μία ὑπόμνησις πρὸς τὴν παλαιότεραν γενεάν διὰ τὰς βαρυτάτας ὑποχρεώσεις της ἔναι τῶν νέων.

Τὸ κυκλοφορήσαν κομψότατον πρῶτον τεύχος τῆς «Νεανικῆς Ζωῆς», ἂν δὲν μᾶς ἱκανοποιῇ ἀπολύτως, ἐν τούτοις ὅμως μᾶς συγκινεῖ, μᾶς ἐνθουσιάζει καὶ ὡς Ἑλληνας μᾶς καθιστᾷ ὑπερηφάνους διὰ τοιούτους νέους, οἱ ὅποιοι ἐν μέσῳ τῆς κομματικῆς καὶ ὕλιστικῆς κραιπάλης τῆς σημερινῆς νεολαίας σκοπεύουν νὰ βαδίσουν ἐπὶ τῶν ἰχνῶν τοῦ ἐθνικοῦ μας πνευματικοῦ πολιτισμοῦ.

Θὰ εἶναι πολὺ μικρὸς, ὅστις θὰ ἀντιπαρέλθῃ με ἀδιαφορίαν τὴν κίνησιν αὐτὴν ἢ θὰ σταθῇ με βλέμμα αὐστηροῦ κριτικοῦ διὰ νὰ εὔρη σφάλματα εἰς τὴν ἀγνήν ταύτην προσπάθειαν τῶν νέων μας. Θὰ εἶναι ἀσυγχώρητοι οἱ παλαιότεροι, ἂν δὲν κατορθώσουν νὰ συλλάβουν τὸ βαθύτερον νόημα τῆς κινήσεως αὐτῆς, τὸ ὅποιον δὲν εἶναι ἄλλο εἰμὴ ἔκφρασις ἐνὸς βαθυτάτου πόνου τῆς νεολαίας πρὸς κατάκτησιν τῶν ἀνωτάτων ἠθικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν ἀξιῶν. Καὶ θὰ ἐγκληματίσων βαρύτερα ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι, ἐνῶ δύνανται νὰ προσφέρουν πολλὰ, δὲν θὰ θέσουν τοὺς ὠλοκληρωμένους ἤδη ἑαυτοὺς των εἰς τὴν διάθεσιν τῶν νέων μας διὰ νὰ χαρίσουν εἰς αὐτοὺς ὅλα τὰ ἀγαθὰ τῆς Παιδείας.

Ὁ νέος κατὰ τὴν σημερινὴν ἰδίαν μεταβατικὴν ἐποχὴν, ἧς κύριον χαρακτηριστικὸν εἶναι ἡ δράσις καὶ ἡ δι' αὐτῆς δημιουργία μιᾶς καλύτερας αὔριου, οἰσθάνεται τὰς δυνάμεις του ἀκμαίας τὸν ἑαυτὸν του καὶ ἀπὸ ἀπόψεως πνευματικῆς τελειῶς ἐξωπλισμένον καὶ ἐνθουσιώδη, ὡς εἶναι, με θάρρος λαμβάνει μέρος αὐτὸς ὁ μικρὸς εἰς τὸς στρόβιλον τῆς ἀναδημιουργίας τοῦ μεγάλου κόσμου. Ἀλίμονον, ἂν εἰς τὴν προσπάθειάν του αὐτὴν ὁ νέος Ἑλληνας λησμονήσῃ τὴν ἱστορικὴν του παράδοσιν, τὸ νόημα τοῦ πολιτισμοῦ του, καὶ ἀλίμονον, ἂν ἡ φεύγουσα γενεὰ δὲν ὑπειέλθῃ εἰς τὸ νόημα τῆς σήμερον συντελουμένης ἀναδημιουργίας καὶ δὲν ἐκπληρώσῃ τὴν κοινωνικὴν ἀποστολὴν της.

Ἡ «Νεανικὴ Ζωή» εἶναι μὲν δεῖγμα τῆς αὐτοπεποιθήσεως τῶν νέων μας πρὸς κάτι νέον, ἀλλ' εὐτυχῶς εἶναι συγχρόνως καὶ ἐνσυνείδητος κραυγὴ βοηθείας πρὸς «τοὺς πνευματικοὺς ἀνθρώπους ποὺ θὰ θελήσουν νὰ τοὺς βοηθήσουν». Καὶ αὐτὸ ἔχει μεγάλην σημασίαν, ἂν ἡ κραυγὴ, ὡς πιστεύομεν, δὲν εἶναι τύπος, ἀλλὰ

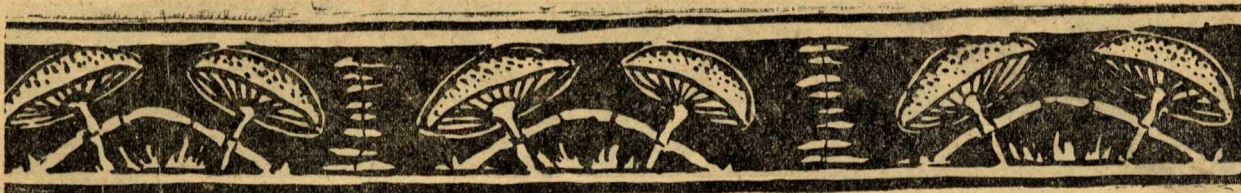
πηγαία καὶ ἂν ἡ προσπάθεια τῆς «Νεανικῆς Ζωῆς» συνεχισθῇ με τὴν αὐτὴν ἀξιοζήλευτον ὁρμὴν, καὶ συναίσθησιν τῆς εὐθύνης, τὴν ὅποιαν ἀναλαμβάνει ἐναντι τῶν λοιπῶν νέων, καὶ με τὸ σύνθημα ὄχι «μεριᾶστε νὰ διαβοῦμε», ἀλλὰ «βοηθήστε νὰ ὑψωθοῦμε», ὅπως ὠμολογουμένως εἶναι τὸ ὅλον πνεῦμα τοῦ περιοδικοῦ. Ἡ κραυγὴ αὕτη τῆς ὑγιούς νεολαίας μας θὰ πρέπῃ νὰ μᾶς συγκινήσῃ, νὰ μᾶς ἀφυπνίσῃ ἀπὸ τὸν λήθαργον, νὰ μᾶς ὑπομνήσῃ τὸ μεγάλο μας καθήκον.

Μὲ ἀγάπην πρὸς τὴν νεολαίαν, με πίστιν πρὸς τὴν ἀξίαν τῶν ἀντικαταστατῶν μας, με τὸν πόθον νὰ ἴδωμεν τὰ πνευματικὰ μας ἀναστήματα μεγαλύτερα ἀπὸ ἡμᾶς, με τὴν θέλησιν χαλυβδωμένην νὰ δημιουργήσωμεν ἔθνος ἰσχυρὸν εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὸ σῶμα, με πλουσίαν πείραν τῆς ἱστορικῆς μας ἐθνικῆς ζωῆς, ἃς ἀκούσωμεν τὸν νεανικὸν παλμόν, ἃς ἀφήσωμεν νὰ διαπεράσῃ τὸ σῶμα μας τὸ ῥίγος τοῦ ἱεροῦ ἐνθουσιασμοῦ των, ἃς διαισθανθῶμεν τοὺς πόθους των, τοὺς πόνους των, τὴν πίστιν των καὶ ἃς σταθῶμεν πλησίον των με κατανόησιν, με σεβασμὸν καὶ ἀγάπην. Ἀφοῦ ἀναβαπτισθῶμεν εἰς τὴν ἀειζῶον δύναμιν τῆς νεανικῆς ψυχῆς, ἀφοῦ λάβωμεν πρῶτον τὴν δρόσον ἀπὸ τὴν νεανικὴν ζωὴν των διὰ νὰ δροσίσωμεν τὴν κουρασμένην ἀπὸ τὸν καθημερινὸν ἀγῶνα ψυχὴν μας, τότε τὴν ἀόριστον τάσιν των πρὸς τὴν Ἰδέαν ἃς καταστήσωμεν σαφῆ καὶ ὠλοκληρωμένην. Εἰς τὴν θαυματουργὸν τοῦ νέου ψυχῆν ἃς ριζώσωμεν τὸν ἱστορικὸν τοῦ Ἑλληνοῦ πόνον καὶ μέσα εἰς τὸ χάος τῶν ἀλληλοσυγκρουομένων κατευθύνσεων ἃς δώσωμεν κατεύθυνσιν ἐθνικὴν.

Μὲ τὴν κατεύθυνσίν μας ἡ θρησκευτικὴ των συνειδησις πρέπῃ νὰ ἐξαγνισθῇ, ἡ ἠθικὴ των νὰ ἀχθῇ εἰς τὴν ἀποκάλυψιν τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν καὶ ἡ καλλιτεχνικὴ των εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Ὁραίου. Ὁ ἐσωτερικὸς των κόσμος πρέπῃ νὰ ἀνυψωθῇ καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ψυχῆς των νὰ προετοιμοσθοῦν διὰ τὴν θέαν τοῦ Θεοῦ, τοῦ Καλοῦ καὶ Ἀγαθοῦ, τοῦ Ἀληθοῦς. Κατὰ τὸν τρόπον αὐτὸν ὁ ἐσωτερικὸς πολιτισμὸς θὰ ἀναπτυχθῇ ἐναρμονίως πρὸς τὸν καλπάζοντα ἐξωτερικὸν καὶ ὑπάρχει πιθανότης νὰ λάμψῃ καὶ πάλιν ἐδῶ ὁ κλασσικὸς πολιτισμὸς ἐν μέσῳ τῆς βαρβαρότητος ἢ τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ἀσυναρτησίας, ἡ ὅποια μᾶς περιβάλλει.

Οἱ Μῆδοι ἤλθαν πάλιν εἰς τὴν Πατρίδα μας, ἄλλοι ἀναφανδὸν καὶ ἄλλοι ὑπόουλως. Οἱ Μιλτιάδαι, οἱ Λεωνίδαι καὶ οἱ Θεμιστοκλεῖς ἀπεδείχθη, ὅτι ζοῦν ἀκόμη. Καὶ ἐπονείδιστοι ἔφυγαν πάλιν οἱ Μῆδοι. Ποῦ εἶναι ὅμως ὁ Ἡρόδοτος, ποῦ ὁ Αἰσχύλος, ποῦ ὁ Φειδίας, ποῦ ὁ Περικλῆς; Μῆπως εἶναι κρυμμένοι μέσα εἰς τοὺς νέους;

Καὶ

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ

Του Π. ΜΑΡΚΑΚΗ

Καθημερινά γίνεται μιὰ πολὺ μεγάλη χρῆση τοῦ ὄρου αἰσθητικῆ, κί ὄλων τῶν λέξεων ποὺ παράγονται ἀπ' αὐτή, μὰ ἀπ' ὅσους τὴν χρησιμοποιοῦν, ἢ καλλίτερα τῆς κἀνονουν κατάχρηση, πολλοὶ λίγοι εἶναι σὲ θέση καὶ νὰ μᾶς δώσουν τὸν ὄρισμό της. Καὶ δὲν εἶναι ἐντελῶς ἀδικαιολόγητη γιὰτὶ ἡ αἰσθητικὴ καὶ τὰ καθέκαστά της εἶνε ἓνα θέμα πολὺ μεγάλο, πολὺπλοκο, μπερδεμένο, ποὺ γιὰ νὰ τὸ κατέχει κανένας καλὰ πρέπει νὰ ξέρει πολλὰ πράγματα πάνω στὴ τέχνη, μὰ ἀκόμα καὶ ἀπὸ ψυχολογία, κοινωνιολογία, ἐθνολογία, ἱστορία, ἰατρικὴ κ. α. Γιὰτὶ ἡ αἰσθητικὴ ποὺ σὰν ἀντικείμενό της ἔχει, τὴν ἐξέταση κάθε τι ποὺ μᾶς φαίνεται πὼς εἶναι ὠραῖο, ὅπως ἔχει διαμορφωθεῖ σήμερα, εἶναι μιὰ ἐπιστήμη, ἢ Ἐπιστήμη τοῦ Ὁραίου. Καὶ νὰ ποὺ ἀμέσως καθορίσαστε τὴ βάση τῆς Αἰσθητικῆς, τὴν εἶπαμε πὼς εἶναι ἐπιστήμη. Μ' αὐτὸ δηλαδὴ θέμε νὰ ποῦμε πὼς δὲν ἀποτελεῖ μέρος τῆς φιλοσοφίας. Καὶ ἐδῶ χρειάζεται λίγη προσοχὴ γιὰ νὰ γίνω κατανοητός.

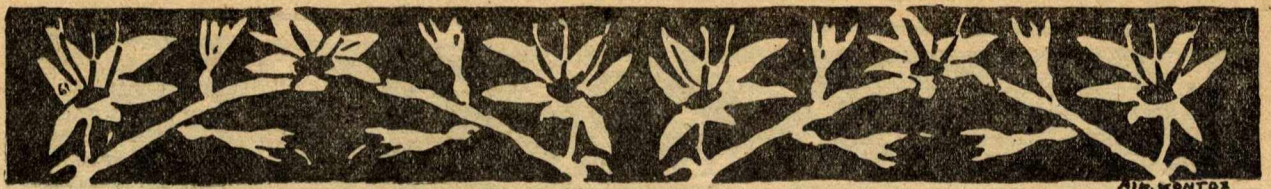
Εἶπαμε πὼς ἡ αἰσθητικὴ ἐξετάζει κάθε τι, ποὺ μᾶς φαίνεται ὠραῖο, π. χ. ἓνας ζωγραφικὸς πίνακας μᾶς φαίνεται ὠραῖος, καὶ εἶναι ὠραῖος γιὰτὶ χωρὶς νὰ μᾶς ἱκανοποιεῖ καμιὰ ἀπὸ τὶς ὕλικές μας ἀνάγκες, βλέποντάς τον, προκαλεῖ στὴν ψυχὴ μας μιὰν ἱκανοποίηση. Τώρα, τὸ τί ἔκανε τὸν καλλιτέχνη νὰ φτιάξει αὐτὸν τὸν πίνακα καὶ γιὰτὶ ὁ πίνακας αὐτός, ὅταν τὸν βλέπουμε, προκαλεῖ σὲ μᾶς μιὰ ψυχικὴ ἱκανοποίηση, καὶ ἀκόμα γιὰτὶ μπορεῖ νὰ ἀφίνει ἀδιάφορο ἓναν ἄλλο, ὅλα αὐτά, ἔρχεται νὰ τὰ ἐξετάσει ἡ αἰσθητικὴ. Ἐπομένως ἡ αἰσθητικὴ προσπαθεῖ νὰ ἀνεύρει τοὺς νόμους καὶ τοὺς παράγοντες ποὺ δημιουργοῦν τὸ καλλιτέχνημα, ὅπως καὶ τοὺς νόμους καὶ τοὺς παράγοντες

ποὺ τὸ κάνουν νὰ μᾶς φαίνεται ὠραῖο. Ἐχει δηλαδὴ νὰ κάνει μὲ κάτι ποῦναι πραγματικὸ, κάτι ποὺ πέφτει στὶς αἰσθήσεις μας, καὶ αὐτὸ ἐξετάζει, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὶς μεμονωμένες περιπτώσεις, βρίσκει σ' αὐτὲς τοὺς νόμους καὶ τοὺς παράγοντες ποὺ τὶς προκαλοῦν, τὶς μεμονωμένες αὐτὲς περιπτώσεις τὶς ταξινομεῖ σὲ ομάδες, ἐρευνᾷ καὶ ἐξετάζει τοὺς νόμους τῆς κάθε ομάδας. Τὶς ὅμοιες ομάδες τὶς ταξινομεῖ σὲ μεγάλες κλάσεις, βρίσκει καὶ ἐξετάζει σ' αὐτὲς τοὺς νόμους καὶ τοὺς παράγοντες, ὡς ποὺ μ' αὐτὸ τὸ τρόπο νὰ σχηματίζει τοὺς γενικοὺς νόμους τῆς αἰσθητικῆς καὶ τοὺς παράγοντες τοὺς γενικοὺς ποὺ προκαλοῦν τὰ αἰσθητικὰ, λεγόμενα, φαινόμενα. Κάνει δηλ. καὶ ἡ αἰσθητικὴ ὅτι καὶ ὁποιαδήποτε ἄλλη ἐπιστήμη, ὅπως ἡ φυσικὴ, ἡ ψυχολογία, ἢ κοινωνιολογία κ. ο. κ. Γί' αὐτὸ τὴν αἰσθητικὴν τὴ λέμε ἐμπειρικὴ ἔρευνα. Δὲν ἐπιβάλλει δηλ. τοὺς νόμους σ' ἓνα ἀντικείμενο γιὰ νὰ τὸ νομίσουμε πὼς εἶναι ὠραῖο. Δὲ λέμε πὼς στὸ ἐξῆς θά ναι κάτι ὠραῖο, γί' αὐτὸ καὶ γιὰ κείνο τὸ λόγο ποὺ τοὺς θέλουμε ἐμεῖς ἀπὸ τὰ πρὶν, αὐτὸ θὰ τὸκανε ἢ μεταφυσικὴ αἰσθητικὴ, ὅταν δηλ. ἡ αἰσθητικὴ δὲν ἦταν ἐπιστήμη, ἀλλὰ φιλοσοφία. Μὰ γιὰ νᾶταν φιλοσοφία θᾶπρεπε ἀκόμα νὰ ἐπιβάλλει τοὺς νόμους τοῦ ἰδεώδους ὠραίου ποὺ νὰ ἰσχύουν παντοῦ καὶ πάντοτε. Μὰ αὐτό, εἶναι ἀδύνατο νὰ τὸ κάνει, γιὰτὶ τὰ πράγματα ποὺ μᾶς φαίνονται ὠραῖα, κί ἐπομένως ἀνήκουν στὴν ἐξέταση τῆς αἰσθητικῆς εἶναι πολλὰ καὶ διάφορετικὰ μεταξύ τους. Ὁραῖος π.χ. εἶναι ἓνας ζωγραφικὸς πίνακας, ὠραῖο εἶναι ἓνα ποίημα, ὠραῖο εἶναι τὸ καπέλο μιᾶς κυρίας, ὠραῖα τὰ ἔπιπλα ἐνὸς μεγάρου κτλ. Ἀνάμεσα

μποροῦμε νὰ ποῦμε πὼς ἰσχύει ὁ ἴδιος κανόνας ποὺ δώσαμε ἐμεῖς στὴν ἔννοια τοῦ ὠραίου. Γιὰτὶ τὸ καθένα ἔχει τὸ δικὸ του λόγο νᾶναι ὠραῖο. Ἐπειτα ἓνα πράγμα δὲν εἶναι πάντα ὠραῖο. Οἱ πυραμίδες π.χ. Στὴν ἐποχὴ ποὺ χτίστηκαν θὰ λογιαζόντουσαν σὰν ὠραῖες, τὴν ἐποχὴ ὁμως τοῦ Περικλῆ καὶ σήμερα, ὄχι. Τὸ ἴδιο ἀνάμεσα σὲ λαοὺς, ἄλλη ἀντίληψη τῆς δημοφιλίας ἔχει ἓνας Κινέζος κί ἄλλη ἓνας Εὐρωπαϊός. Τὸ ἴδιο ἀνάμεσα στοὺς πολιτισμοὺς, ἀλλιῶς ἀντιλαμβάνεται τὸ ὠραῖο ἓνας ἄγριος τῆς Ἀφρικῆς κί ἄλλιῶς ἓνας Ἀμερικανός. Ἀκόμα σ' ἀνθρώπους τῆς ἴδιας τάξης, αὐτὸ ποὺ νομίζει ἓνας ὠραῖο, γιὰ τὸν ἄλλο μπορεῖ νᾶναι ἄσκημο. Τέλος ἀνάλογα μὲ τὴν ἡλικία διαφέρει ἢ ἀντίληψη τοῦ ὠραίου. Ἄλλο νομίζει ὠραῖο ἓνα παιδί κί ἄλλο ἓνας ὄριμος ἄντρας. Βλέπετε λοιπὸν ἔτσι ποὺ ἔχουν τὰ πράγματα κοινοὶ νόμοι τοῦ ὠραίου ἐκ τῶν προτέρων εἶναι ἀδύνατο νὰ ποῦν, ἐπομένως ἡ αἰσθητικὴ δὲν μπορεῖ ν' ἀποτελέσει μέρος τῆς φιλοσοφίας ἀλλὰ εἶναι μιὰ ἐπιστήμη σὰν ποὺ τ' ἀποδείξαμε στὰ πιὸ πάνω. Ὁ σκοπὸς της, γιὰ νὰ ἀνακεφαλαιώσουμε, εἶναι νὰ ἐρευνήσῃ τὰ αἰσθητικὰ φαινόμενα, νὰ ὀρίσει πὰ εἶναι αὐτά, καὶ κάτω ἀπὸ ποιῆς συνθήκες γεννιοῦνται καὶ ἐξελίσσονται.

Ἐδῶ πρέπει νὰ προσέξουμε κάτι βασικὸ, ἡ αἰσθητικὴ δὲν ἀσχολεῖται μὲ τὴν τεχνικὴ τῆς δημιουργίας ἐνὸς καλλιτεχνήματος π. χ. πὼς ἓνας πίνακας γιὰ νὰ ζωγραφιστεῖ, πρέπει νὰ δουλέψουμε. Δηλ. ἡπραχτικὴ τῆς δημιουργίας ἐνὸς καλλιτεχνήματος βρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὴν αἰσθητικὴν ποὺ αὐτὴ ἀποκλειστικὰ ἀσχολεῖται μόνο μὲ ὅτι μᾶς κάνει ἓνα πρᾶγμα νὰ τὸ βλέπουμε σὰν ὠραῖο, μὲ μιὰ λέξη μὲ τὰ αἰσθητικὰ φαινόμενα, καὶ πέρα ἀπ' αὐτὸ μὲ τίποτ' ἄλλο.

Ὁ ὠραῖο.

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ...

ΔΙΗΓΗΜΑ

Του ΝΗΣ - ΓΙΑΝ

Ἀγαπητέ μου Γιῶργο. Δὲν τρελλάθηκα. Ἔπρεπε νὰ κάνω ὅτι ἔκανα ... γιὰτί ἔτσι θὰ γλύτωνα ἀπ' τὴν τρέλλα ἢ ἀπὸ κάτι ἄλλο πιὸ τραγικό καὶ πιὸ φοβερό ... Ἀγαπητέ μου. Τὸ γράμμα τοῦτο εἶνε τὸ στερνὸ μήνυμα π' ἀφήνει στὴ ζωὴ ἕνας-κάποιος, ζωντανὸς-νεκρὸς ... Σὰν θὰ τὸ διαβάσεις, μὴν τὸ κρατήσεις σιγμὴ κάψε το, κάνε τὸ σταυρὸ σου καὶ κύτταξε νὰ ξεχάσεις αὐτὰ πού σου γράφω. Διαφορετικὰ δὲ θὰ βρεις ἡσυχία. Πάντα θὰ βασανίζεσαι ἀπ' ἐπιάλτες. Μὰ γιὰ νὰ μὲ νιώσεις θ' ἀρχίσω ἀπ' τὴν ἀρχὴ τὴν τραγικὴ μου ἱστορία.

Κάτω 'κεῖ, σιτὴν Πελοπόννησο, σὲ κάποιον χωριὸ τῆς Ὀλυμπίας, ζοῦσε μὲ τοὺς δικούς του ἕνας παλῆς μου συμμαθητὴς καὶ φίλος. Συχνὰ δεχόμουν τὴν πρόσκλησή του νὰ περάσω μερικὲς μέρες τοῦ καλοκαιριοῦ στὸ δροσερὸ χωριὸ του. Τὴ χρονιά τούτη, εἶχα ἀποφασίσει νὰ περάσω ὀλόκληρο τὸ καλοκαίρι ἐκεῖ, γιὰ νὰ ξεκουραστώ ἀπ' τίς σκοτοῦρες κ' ἀπὸ τὸν θόρυβο τῆς Ἀθήνας.

Εἶχε περάσει ὅμως κ' ὁ Μᾶης κ' ἡ τυπικὴ πρόσκληση, τοῦ φίλου μου Τάκη, δὲν εἶχε ἀκόμα ἔρθει. Στὴν ἀρχὴ δὲν εἶχα δώσει καμιά σημασία. Μὰ σὰν βγήκε κ' ὁ Ἰούνιος, τὸ πράγμα ἀρχισε νὰ μοῦ κάνει ἐντύπωση. Εἶχα νὰ λάβω γράμμα του κοντὰ πέντε μῆνες. Ἐγραψε στὸν πατέρα του καὶ σὲ λίγες μέρες πῆρα ἀπάντησή του. Μοῦγραφε λίγα καὶ κοφτά. Θὰ μὲ περίμεναν νὰ περάσω τὸ καλοκαίρι κοντὰ τους. Γιὰ τὸν Τάκη ὅμως δὲν ἀνέφερε τίποτα. Οὔτε χαιρετισμὸς κἂν. Φαντάστηκα πὼς ὁ φίλος μου εἶχε παρατεμελιάσει καὶ τοῦχα ἕνα θυμὸ, πού μ' ἔκανε νὰ συλλογιέμαι τί νὰ τοῦκανα γιὰ νὰ τὸν ἐκδικηθῶ πηγαίνοντας στὸ χωριὸ. Ἴσως νᾶχει καὶ δουλειές, ἔλεγα ἀπ' τὴν ἄλλη. Μὰ νὰ μὴ μοῦ γράψει οὔτε δυὸ λόγια ;

Ἡ φαμίλια του, πάντα δεχόταν τοὺς φίλους, μ' ἀριστοκρατικὸ τᾶκ καὶ μὲ τὴν... χωριάτικη καλοκαγαθία. Δίκαια εἶχαν ὄλοι τους τὴ φήμη τῶν «ζέντλεμαν» τῆς πειοχῆς. Τὸ σπίτι τους, παλῆδ ἀρχοντόσπιστο, ἀνάμεσα σ' ἕναν ὑπέροχο κῆπο, ἦταν ὅτι χρειαζόταν γιὰ νὰ μὴν πλήξει κ' ὁ πιὸ μελαγχολικὸς τύπος.

Ἀρχῆς Ἰουλίου ἀποφάσισα νὰ πραγματοποιήσω τὸν παραθερισμὸ μου. Στέλνοντας, δυὸ

μέρες πρὶν, ἕνα τηλεγράφημα, πῆρα τὸ τραῖνο γιὰ τὸ χωριὸ. Σὰν ἔφτασα, μοῦκανε ἐντύπωση, τὸ πὼς στὸ σταθμὸ δὲν μὲ περίμενε, ὅπως ἄλλοτε, κ' ὁ Τάκης. Ρώτησα τὸν πατέρα του. Μὰ μὲ τὴν ἀπάντησή του κατάλαβα πὼς ἡ ἐρώτησή μου τὸν ἔφερνε σὲ δύσκολη θέση ... Ἀνησύχησα, μὰ δὲν συνέχισα ... θὰ μάθαινα, σπῖτι, ἀργότερα. Ἴσως ἀπ' τὸν ἴδιον ... Μὰ νὰ, φτάνουμε σπῖτι κ' ὁ Τάκης εἰς φαινόνταν πουθενά.

Περίεργο. Ἐβλεπα ὄλους νᾶχουν κάποιον αἰσθητικὴν ἀπορία. Δὲν μπόρεσα νὰ κρατηθῶ ἄλλο.

— Πούνε ὁ Τάκης ; ρώτησα. Τί συμβαίνει ; Πέστε μου.

Ἡ ἀπάντηση ἦταν κεραυνὸς γιὰ μένα.

— Πέθανε, μοῦ λέν καὶ τραβήχτηκαν, προσπαθώντας νὰ κρύψουν κάποιον περιέργη γκριμάτσα.

Πετάχτηκα ὄρθιος.

— Τί ... πὼς ... ἀλήθεια ... καὶ δὲν ἔμαθα ἐγὼ τίποτα, εἶπα κ' ἔπεσα στὴν καρέκλα μου.

Ἡ μάνα τοῦ φίλου μου, σκουπίζοντας μὲ τὴν ποδιά της ἕνα δάκρυ, ἀποτραβήχτηκε στὸ διπλανὸ δωμάτιο κ' ὁ πατέρας του πιάνοντάς με ἀπ' τὸν ἀγκῶνα μοῦ λέει :

— Ἀκουσε, γυιέ μου. Ἦταν γραφτό. Ὁ

Τάκης χάθηκε ἄδικα. Δὲν σοῦ γράψαμε τίποτα γιὰ νὰ μὴν στενοχωρηθεῖς καὶ πρὸ πάντων, γιὰ νὰ μὴν ἀλλάξεις γνώμη καὶ δὲν ἔρθεις ... κ' ἔχουμε τόση ἀνάγκη ἀπ' τὴ συντροφιά σου φέτος.

Δὲν ἤξαιρα τί νὰ πῶ. Ἀκουγα καὶ κύτταζα ἄφωνος.

Τὸ βράδυ στὸ τραπέζι βλέποντας, τὴ θέση τοῦ Τάκη ἄδεια, ἔκανα στὸ μυαλό μου διάφορες σκέψεις.

Ἀνεβαίνοντας γιὰ ὕπνο, στὸ ἴδιο δωμάτιο πού κάθε φορὰ ἔμενα, ὄλα μοῦ φαίνονταν διαφορετικὰ. Ἡ ψυχολογικὴ μου κατάσταση ἦταν τραγικὴ Ἐσβυσα τὸ φῶς κ' ἔπεσα στὸ κρεβάτι.

Τὸ κεφάλι μου βούιζε ... εἶχα πυρετό. Δὲν ξέρω τί ὥρα ἀποκοιμήθηκα.

Χοράματα βρέθηκα στὸ πόδι. Ἀνοιξα τὸ παράθυρο καὶ τὸ χλωμὸ φῶς ἔπεσε στὸ δωμάτιο. Τότε ... λίγο ἔλλειψε νὰ φωνάξω. Ἐπάνω στὸ μικρὸν τραπέζακι, πού βρισκόταν στὴ μέση τοῦ δωματίου βλέπω ἕναν φάκελλο. Περίεργο.

Ἐγὼ δὲν τὸν εἶχα ἀφήσει. Ἦταν ἓνας ἄσπρος φάκελλος, κλειστός, χωρὶς ἐπιγραφή. Κι' ὅμως κανεὶς δὲν μπῆκε στὸ δωμάτιο τῆ νύχτα ... εἶχα κλειδώσει καλά, τὸ θυμοῦμαι. Τότε πὼς βρέθηκε; Τὸν παίρνω στὰ χέρια μου. Βεβαιώνουμαι ὅτι μέσα ἔχει γράμμα. Ἡ πόρτα εἶν' ἀκόμα κλειδωμένη. Πάντως κάποιος μπῆκε. Ἀλλὰ ποιὸς κι' ἀπὸ ποῦ; Καὶ γιὰ ποιὸν ἄλλον θᾶταν; Γιὰ μένα. Χωρὶς καθόλου νὰ διστάσω τὸν ἀνοίγω καὶ διαβάζω

«Φίλε μου ... ἔχω ἐμπιστοσύνη σὲ σένα ... ἀπόψε ἦρθα καὶ σὲ εἶδα ... βλέπεις ἢ φιλία μας δὲν ἔσβυσε ... θὰ ξανάρθω καὶ πάλι τὰ μεσάνυχτα τούτη τῆ βραδυὰ ...», «Τάκης ...»

Θέ μου, τί ἦταν αὐτό; Τὰ μηλίγκια μου χτυποῦσαν

Ξαναδιαβάζω καὶ δεύτερη καὶ τρίτη ... Ριχνῶ ματιές τριγύρω στὸν τοῖχο, στὸ ταβάνι. Ζητῶ τῆ λύση ἀπ' ὄλα γύρω μου. Γιὰ μιὰ στιγμή μοῦ πέρασε ἡ σκέψη πὼς κάποια φάρσα παιζόταν εἰς βάρος μου κι' ἀγριεύω με τὴν ἰδέα, πὼς μ' εἶχαν περάσει γιὰ τόσο χαζό. Μὰ πάλι αὐτὸ μποροῦσε ν'ἄνε ἢ μόνη λύση; Γιατί νὰ μὴν ἦταν καὶ κάτι ἄλλο;

Κάτι ἄλλο ... αὐτὸ τὸ ἄλλο, μ' ἔκανε ν' ἀνατριχιάζω.

— Γιῶργο, μὲ ξέρεις καλά. Δὲν εἶχα ποτὲ στὴ ζωὴ μου δειλιάσει καὶ ποτὲ δὲν ἄφησα τὸν ἑαυτὸ μου ἔρμαιο στὴν πρόληψη καὶ στὰ προαισθήματα. Μὰ τούτη τῆ φορά, δὲν ξέρω· κάτι τὸ ἀνεξήγητο ἔνιωσα μέσα μου. Φόβο; ὄχι. Μᾶλλον περιέργεια. Ἔβαλα τὸ φάκελλο στὴν τσέπη μου καὶ κατέβηκα στὴν τραπεζαρία. Εἶχα πάρει τὴν ἀπόφαση νὰ λύσω τὸ αἴνιγμα αὐτὸ Προσπάθησα νὰ ψυχολογήσω τὴν κατάσταση. Ὑποψιαζόμουν γιὰ φαρσέρ τὸν μικρὸ ἀδερφὸ τοῦ φίλου μου, ἓνα δεκαεξάχρονο διαβολόπαιδο, μὰ δὲν τὸν ἔβρισκα καὶ τόσο ἱκανὸ γιὰ κάτι τέτοιο. Βγήκα νὰ κἄνω μιὰ βόλτα στὸν κῆπο. Σὲ κανέναν δὲν εἶπα τίποτα, ἀπ' ὅσα τὸ βράδυ ἔγιναν. Στὸ μυαλό μου ὅμως εἶχα πάντα τὸ γράμμα. Ποιὸς τ' ὄγραψε, ποιὸς τ' ὄφερε καὶ πὼς μπῆκε;

Τὸ μεσημέρι στὸ τραπέζι οὔτε νύξη, κανεὶς γιὰ τὸν Τάκη.

Τ' ἀπόγειομα κατέβηκα στὸ χωριὸ γιὰ κάτι δουλειές μου.

Γυρίζοντας προφασίστηκα τὸν ἀδειάθετο κι' ἀνέβηκα νωρὶς στὸ δωμάτιό μου. Παρακολούθησα τὸ ρολόι μου μὲ καρδιοχτύπι. Ξαπλώθηκα στὸ κρεβάτι μου ἀφοῦ γιὰ κάθε ἐνδεχόμενο γέμισα τὸ περιστροφὸ μου, καὶ τ' ὀβαλα δίπλα μου, ἔτοιμο.

— Ὅχτώ ... ἐννὰ ... δέκα ... ἔντεκα ...

Οἱ ὥρες παίρνοῦσαν. Ἡ ἀγωνία μεγάλωνε στιγμή μὲ στιγμή. Ὅλοι κοιμόντουσαν. Ξαφνικὰ τὸ φῶς χαμήλωσε καὶ σὲ λίγο ἔσβυσε ... Ἀρπαξά τὸ πιστόλι μου καὶ πετάχτηκα ὄρθιος. Γιὰ λίγο ἀπόλυτη ἡσυχία ἀκολούθησε. Πίστεψα πὼς εἶχα πάθει ψευδαἰόηση. Τὰ μάτια μου μ' ἔτσουζαν. Ἡ καρδιά μου χτύπαγε γρήγορα, τὰ

μηλίγκια μου θέλανε νὰ φύγουν ... Τὸ ρολόι τῆς ἐκκλησιᾶς ἀκούστηκε νὰ χτυπάει σιγὰ - σιγὰ δώδεκα. Μεσάνυχτα! Τὴν ἴδια στιγμή, κάποιος κλειδί μπαίνει στὴν κλειδαρότρυπα. Ἀκούω τὸ τράκ καθαρὰ καὶ .. ἡ πόρτα ὑποχωρεῖ. Τραβιέμαι ἀπότομα. Εἶμαι ἔτοιμος νὰ πυροβολήσω. Μιὰ σκιά προχωρεῖ. Πλησιάζει πρὸς τὸ μέρος μου. Τὰ μάτια μου θολώνουν. Τὰ δάχτυλά μου χαϊδεύουν τὴν σκανδάλη... Λίγο καὶ θά... Μὰ... ἀκούω τῆ φωνὴ τῆς σκιάς ... ἡ σκιά μου μιλάει ... «ἔλαβες τὸ γράμμα μου ... συνειπὴς στὸ ραντεβού μου, εἶμαι ἐδῶ». Πάγωσα. Ἦταν αὐτός ... ναι ὁ Τάκης βρισκόταν μπρὸς μου ... Ζωντανὸς ὅμως ἢ φάντασμα; Ἐνίωσε τὴ σιστιμάρα μου καὶ μοῦπε. «Μὴ φοβάσαι. Δὲν εἶμαι νεκρός». Ζῶ. Ἔμαθα πὼς ἦρθες καὶ θέλησα νὰ σὲ συναντήσω. Μὴ μοῦ ζητήσεις ἐξήγηση γιὰ ὅτι συμβαίνει».

Ἡ ἀναπνοὴ του ἀνέβαινε γρήγορα. Πῆρα τὸ χέρι του καὶ τ' ὄσφιξα δυνατὰ μὲ συμπόνια. Ἐκανε μιὰν ἀπότομη κίνηση. Τραβήχτηκε βιαστικὰ καὶ μὲ μεγάλα βήματα βγήκε ἀπ' τὸ δωμάτιο ...

* *

Ἡ αὐγὴ μὲ βρῆκε πλημμυρισμένο ἀπ' τὸ μυστήριο αὐτὸ κι' ἂν δὲν ἔβλεπα γύρω μου τ' ἀπομεινάδια τῆς νυχτιάτικης συνάντησης, θὰ πίστευα πὼς εἶχα ὄνειρευτεῖ. Τὸ κρεβάτι μου ἀναστατωμένο καὶ τὸ περιστροφὸ μου γεμάτο, βρισκόταν ριγμένο, ἀκόμα στὴν καρέκλα, δίπλα στὸ τραπεζάκι ...

Κανεὶς στὸ σπίτι δὲν ὑποψιάστηκε τὰ ὅσα μοῦ συνέβηκαν πάλι τούτη τῆ βραδυὰ. Τὸ μεσημέρι, στὴν ἴδια θέση τοῦ δωματίου, βρισκῶ δεύτερο φάκελλο. Τῆ φορά τούτη τὸν ἀνοίγω θαρραλέα. Δυὸ λεξοῦλες ἦταν γραμμένες. «Θὰ ξανάρθω».

— Καλλίτερα... σκέφτηκα. Ἀπόψε θὰ λύσω, χωρὶς ἄλλο, τὸ μυστήριο τοῦ Τάκη. Αὐτὴ ἡ ἀπόφαση μὲ κυρίευε μέχρι τὰ μεσάνυχτα.

Κ' ἦρθε! Μὲ βρῆκε καθισμένο στὴν καρέκλα μου. Τὸ φῶς εἶχε ξανασβύσει. Μὰ τώρα δὲν εἶχα οὔτε τὸ περιστροφὸ στὸ χέρι, οὔτε καὶ τὴν ἀγωνία τῆ χθεσινῆ. Εἶχα κυρισηρήσει ἀπόλυτα τοῦ ἑαυτοῦ μου.

Κάθησε σὲ μιὰ καρέκλα δίπλα μου Δὲν περίμενα πολὺ καὶ τοῦ εἶπα :

— Τάκη, τί συμβαίνει; Θέλω νὰ μάθω; Νομίζω ... Μ' ἔκοψε.

— Δὲν εἶν' ὥρα γι' αὐτὸ ... μοῦ λείει. Θὰ σὲ παρακαλέσω νὰ μ' ἀκούσεις. Δὲν ξέρω πόσο θὰ ζήσω ἀκόμα. Ἡ ζωὴ μου ἦταν ἓνα θλιβερὸ μυστήριο ...

Τὸν ἄκουγα ἀμίλητος. Περίμενα νὰ μάθω τὸ μυστικὸ του.

— Γεννήθηκα σ' αὐτὸ τὸ μέρος καὶ μεγάλωσα, κρατώντας ἀπ' τ' ὄνα χέρι τὸ βιβλίο, σπουδάζοντας κι' ἀπ' τ' ἄλλο τὸ τσαπὶ ... Κουράστηκα, παθεύτηκα πολὺ. Μὰ εἶχα τὴν ἐλπίδα, μιὰ μέρα, νὰ ἱκανοποιηθῶ γιὰ ὅλα καὶ νὰ χαρῶ

τή ζωή ... μὰ ὅμως ... τὰ πράγματα ἦρθαν διαφορετικά ...

Ἡ φωνή του χανόταν μέσα σ' ἓνα βραχνὸ βούρκωμα συγκίνησης καὶ τὰ μάτια του θόλωναν ἀπ' τὸ δάκρυ.

— Σήμερα, συνέχισε, εἶμαι χτυπημένος ἀπ' τὸ βέλος μιᾶς καταραμένης τύχης ... δὲν μπορῶ, εἶμαι ἄρρωστος ... κι' ἄρρωστος ἀγιάτρευτα ..

Λυγμοὶ τῶραζαν τὸ κορμὶ του. Σηκώθηκα καὶ τὸν πλησίασα. Ἔξω ἄρχιζε νὰ χαράζει. Τὸν ἀγκάλιασα καὶ προσπάθησα νὰ τὸν συγκρατήσω. Τὰ χέρια μου μπλέκωνται στὰ δικά του. Τὸν ἔσφιξα στὸ στήθος μου. Φαινόταν ὅταν νὰ μὴν ἐνιωθε τίποτα.

Ξαφνικά τινάχτηκε.

— Μή, μή... τραύλισε καὶ μ' ἓνα πήδημα, φτάνει στὴν πόρτα.

— Ἔχε γειά, μοῦ λέει κ' ἔφυγε..

***

Μετὰ ἀπ' αὐτὸ μοῦταν ἀδύνατο νὰ μείνω ἄλλο στὸ χωριό. Ἔπρεπε νὰ φύγω. Εἶχαν πάθει τὰ νεύρα μου. Τὸ ἀνακοίνωσα στοὺς οἰκοδεσπότες καὶ παρ' ὄλη τὴν ἔκπληξή τους καὶ τίς προσπάθειές τους νὰ μὲ πείσουν νὰ μείνω, δὲν μπόρεσαν νὰ μ' ἀλλάξουν ἀπόφαση.

Λίγες στιγμές, πρὶν μῶδ στὸ τραῖνο, ξεμονάχιασα τὸν μικρὸ ἀδελφὸ τοῦ Τάκη.

— Πές μου, Μίμη, τοῦ λέω, ὁ Τάκης πῶς πέθανε ;

Μὲ κύτταξε ζωηρὰ καὶ μοῦπε :

— Ὁ Τάκης δὲν πέθανε. Μὰ δός τε μου τὸ λόγο σας, πῶς ἀπ' ὅσα θὰ σᾶς πῶ, δὲ θὰ πῆτε τίποτα, σὲ κανέναν. Τὸν βεβαίωσα γι' αὐτὸ καὶ συνέχισε.

Ὁ Τάκης δὲν πέθανε. Εἶνε ἄρρωστος βαρεια. Τόσο βαρεια πού κανένας μας δὲν τὸν βλέπει, οὔτε κάνει νὰ τὸν δεῖ...

— Μὰ γιατί; τοῦ λέω.

— Γιατὶ εἶνε λεπρός..

***

Καὶ τώρα Γιώργο, φτάνω στὸ τέλος τῆς ... ἱστορίας μου.

Γύρισα στὴν Ἀθήνα καὶ τὴν ἄλλη μέρα βρι-

σκόμουνα στὸ ἱατρεῖο τοῦ καθηγητῆ Ν., διάσημου γιὰ τὴ μελέτη τοῦ σ' αὐτὴ τὴν ἀρρώστεια. Τοῦ διηγήθηκα τὴν περιπέτειά μου. Μοῦ ἐξηγήσε τὴ φρίκη τῆς ἀσημένιας αὐτῆς ἀρρώστειας πού δὲν ἔχει γιαιτρεία...

Φριχτὸ κι' ἀποτροπιασμένο τὸ προῖον αὐτὸ τῆς μολυσμένης Ἀνατολῆς. Ὁ Τάκης εἶχε κολλήσει ἀπὸ κάποιον σκύλο, πού τοῦχε φέρει ἓνας γνωστός του ἀπ' τὴ Μέση Ἀνατολή.

Μοῦπε γιὰ τὰ μέλη τοῦ σώματος πού πρίζονται, γιὰ τὰ κρέατα πού σιγά-σιγά πέφτουν κι' ἀφήνουν τὸ σκελετὸ γυμνό... ἐνῶ ἡ ζωὴ... μένει. Μοῦπε γι' αὐτὴ τὴν ἀργή, τὴ συχαμένη ἀποσύνθεση τοῦ κορμιοῦ, γιὰ τ' ἀποκρουστικὰ λέπια τοῦ κορμιοῦ... πού πέρνουν τ' ἀσημένιο χρῶμα.

Ἔφυγα γιὰ νὰ ξαναπεράσω τὴν ἄλλη μέρα.

Στὸ σπίτι ἓνα γράμμα τοῦ μικροῦ Μίμη μὲ περίμενε. Τ' ἀνοιξα βιαστικά. Μοῦγραφε πῶς ὁ Τάκης, τὴ βραδυὰ πούφυγα, ρίχτηκε ἀπ' τὸ παράθυρο τοῦ δωματίου του καὶ σκοτώθηκε. Πέθανε πραγματικά τὴ φορὰ αὐτῆ. Ἔτοι ἡσυχάσε γιὰ πάντα...

Πρωτὶ-πρωτὶ τὴν ἄλλη μέρα βρισκόμουνα στὸ γιαιτρό. Δειλὰ-δειλὰ τοῦδειξα τὰ χέρια μου. Εἶσαν... χλωμὰ κι' ἀνάμεσα τὰ δάχτυλα ξεγδαρμένα. Μιὰ ψηλὴ σκόνη, πούπερνε τ' ἀσημένιο χρῶμα, φαινόταν καθαρά. Ὁ καθηγητῆς Ν., τρομαγμένος, τραβήχτηκε πίσω.

— Λέπρα! εἶπε.

— Ναι Γιώργο. Λέπρα. Ὁ φίλος σου εἶνε μολυσμένος. Εἶνε... κι' αὐτὸς λεπρός.

Ἔφυγα, χωρὶς νὰ πῶ μιὰ λέξη καὶ γύρισα σπίτι.

Ἀναθεματισμένο φετεινὸ καλοκαίρι... ὄλα ἐξαναζωντανεύουν γύρω μου. Ὁ φάκελλος... ἡ συνάντηση μὲ τὸν Τάκη... τὸ κλάμμα του... τ' ἀγκάλιασμά του...

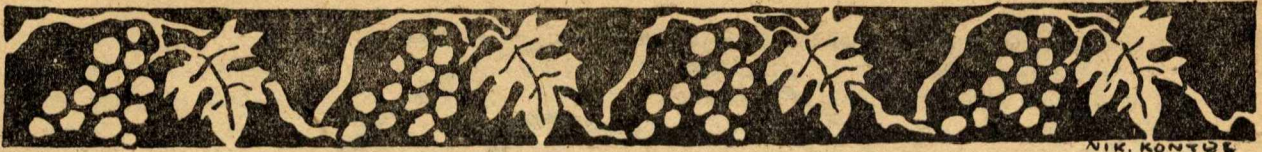
Ἦταν γραφτὸ μου. Κάψε τὸ γράμμα μου καὶ ξέχασε με. Πλήρωσα μεγάλο φόρο, γιὰ τὴ φιλία... Ἔχε γειά... Εἶσαι ὁ μόνος πού μαθαίνει τὴν ἀλήθεια... Καὶ τώρα, σὲ λίγο, θὰ... ἡσυχάσω. Ἐνας ἀκόμα, πιστὸς μου φίλος, βρίσκεται δίπλα μου... Θὰ μοῦ προσφέρει τὴν πιὸ μεγάλη καὶ τελευταία ἐξυπηρέτηση. Εἶνε τὸ περίστροφὸ μου... καὶ τὸ χέρι μου. δὲν τρέμει καθόλου... Ἔ χ ε γ ε ι ᾶ...

Μίμη

Τὸ ἔργο τέχνης εἶναι ἓνα κρύσταλλο μερικὸς παράδεισος ὅπου ἡ ἰδέα ἐξανθίζει στὴν ὑπέρτατη καθαρότητά της ὅπου, καθὼς στὴ χαμένη Ἔδεμ, ὁ ἠθικός κι' ἀναγκαῖος ρυθμὸς ἔχει τοποθετήσει ὅλες τίς μορφές σὲ μιὰ ἀμοιβαία καὶ συμμετρικὴ ἐξάρτηση, ὅπου ἡ ἐπαρση τῆς λέξης δὲν παραμερίζει τὴ σκέψη, — ὅπου οἱ ρυθμικὲς καὶ σίγουρες φράσεις, τὰ λόγια, σύμβολα ἀκόμα, ἀλλὰ σύμβολα καθαρά, γίνονται διάφανα κι' ἀποκαλυπτικά. Τέτοια ἔργα δὲν ἀποκρυσταλλώνονται παρὰ μὲς στὴ σιωπῆ.

ANDRÉ GIDE

ΝΙΚ. ΚΟΝΤΟΣ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

ΤΟΥ ΝΑΣΟΥ ΛΗΝΑΙΟΥ

Λίγο πιά κάτω απ' τή Δυτική γωνιά τής Πελοποννήσου, στήν καρδιά του άμόλυπτου Μωρηά, έτοιμάζεται καιρό τώρα, ήσυχά ήσυχά να ξεπηδήσει ένα κίνημα.

Δέν θά ναι κίνημα επαναστατικό για κοινωνίες και πολιτεύματα. Δέν θά ναι κίνημα αίματινο και πολεμικό. Θά ναι καθαρά ένα κίνημα πνευματικό. Ένα κίνημα που ηγάξει κοχλάζοντας, απ' τις άθάνατες γενιές του πνευματικού 21 που μās άφησε, τήν κληρονομιά του Δημοτικού τραγουδιού και ξεχειλίζει ως τά σήμερα, για να πάρει μορφή και περιεχόμενο απ' τις δικές μας γενιές κι' απ' ανθρώπους που γίναν Ίερωμένοι στο Σκοπό. Ένα πνευματικό κίνημα από μεστωμένες σκέψεις, που θα ξεπηδήσει σε λίγο για να καλέσει σε συναγερομό κάθε ζωντανή έκφραση τής επαρχίας, που πάσχει για τά Ίδια ποθούμενα, μιās Ίδέας κι' ενός Καρπού :

«Νέοι τής Επαρχίας.

Έτοιμαστήτε για τό μεγάλο μας κίνημα.

Έτοιμαστήτε να σηκώσουμε τή σημαία μας ψηλά, να ριχτούμε σε θυσίες για τή δίκαιη αναγνώριση μας μες στον πνευματικό ναό και για τήν άπεριόριστη φρόνησή μας απ' τούς Μεγάλους περήφανους».

Ναι, να πέσουμε σε θυσίες ! "Οχι σε θυσίες αίματινες και καταστροφικές. Σε θυσίες, χωρίς άτομικά συμφέροντα και προσωπικούς υπολογισμούς. Σε θυσίες, μ' οδηγούς τό Πνεύμα και τήν Τέχνη.

Να διαθέσουμε τήν κάθε δύναμή μας για να μεγαλώσουμε τό άκάματο δέντρο τής προσπάθειάς μας. Να ξεσηκωθούμε σε μιιά δίκαιη πρόκληση για τά Μεγάλα μας δικαιώματα, που χρόνια τώρα σβύνουνε στις ύψηλες άδιαφορίες. Να κάνουμε έπι τέλους πραγματικότητα τις ύποσχέσεις, και όλάκερα τά μισοτελειωμένα. Να δείξουμε στο Κέντρο

και στις «κλίκες» του, ότι ή επαρχία ζει και δημιουργεί. Να τούς πείσουμε ότι ακόμα μπορούμε να βγάλουμε άθάνατους ήρωες και μεγάλους ποιητές. Να τούς υπενθυμίσουμε ότι κι' αὐτοί από κεί ξεκίνησαν για να φτιάσουνε στους σημερινούς τίτλους που κατάρχησαν άρριβιστικά. Να δείξουμε στήν ήγεσία του τόπου μας πως κοντεύουμε να πεθάνουμε από καταφρόνηση και φτώχεια. Να νοιώσουμε τό δράμα τής πνευματικής επαρχίας. Να δούνε προστά τους σα βάραθρο, τά ρωτήματά μας, τήν πνευματική μας φτώχεια και τά κουρέλια που σέρνουμε από τήν περιφρόνηση τόσων αιώνων.

"Ετσι να τραβήξουμε σταθερά τά χαλινά τής Μεγάλης πορείας μας προς τό φώς τής αναγέννησής μας. Να φωνάξουμε μ' όλη τή δύναμη που μās απομένει, δυνατά ν' άκουστεί στα πέρατα : «Η επαρχία ζει και δημιουργεί και θα ζει και θα δημιουργεί πάντοτε.»

Να τ' άκούσουνε όλοι τους. Να τ' άκούσει και ό κ. Λεβέκ, και ή «περιοχή» του. Να θυμηθούν οι πνευματικοί μας άνθρωποι τά πλούτη που βρίσκονται ακόμα στα χαλάσματά μας και στ' άπάτητα κάστρα μας. Και να φτιάξουμε μιιά πραγματικά δική μας περιοχή που θ' αντιπροσωπεύει και τά επαρχιακά γράμματα. Μιά «έλληνική περιοχή» χωρίς ναρκισσισμούς, και κτριτισμούς. Ν' αντιλαλήσει ή φωνή τής πρώτης Ελλάδας μέσα απ' τούς ζηλευτούς θυλλούς μας, θυμίζοντας έναν Όμηρο κι' έναν Ήσίοδο, έναν Θεόκριτο κι' έναν Πίνδαρο.

Είμαστε έτοιμοι. Σε λίγο θ' άκουστεί τό σήμαντρο τής έξορμής μας σπάζοντας τήν άσθητισκλήρωση και τό βαθύν ύπνο τής πνευματικής μας ζωής. Τό πνευματικό επαρχιακό κίνημα δέ ζητά ξε-

νες θυσίες. Ζητάει αναγνώριση και ήθικη ενίσχυση. "Ας του τή δώσουμε.

***

Λίγο πιά κάτω απ' τή Δυτική γωνιά του Μωρηά, στον πύργο τής Ηλείας, βγαίνει τό περιοδικό «Βωμός». Μέσα του κλείνει ένα διευθυντή και μιιά σειρά από διαλεχτούς λογοτέχνες τής επαρχίας που τούτη τή στιγμή βράζουν όλάκερο, κάτω απ' τήν άδιαφορία τής πρωτεύουσας. Από κεί ξεπήδησε όριμασμένη, κι' ή Ίδέα του πνευματικού μας κινήματος. Από κεί πέρα, τή γωνιά, με τήν Ίερή κληρονομημένη παράδοση τής όρμητικότητας, ξεκινάει τό σημερινό μας μήνυμα.

Σε μās που βρισκόμαστε σε κάθε γωνιά τής Έλληνικής γής και νοιώθουμε τό φυσικό αντίχτυπο τούτου του Σκοπού, απομένει τώρα ή δράση. Εμείς, οι νέοι που άποφασίσαμε να δουλέψουμε για κάθε «περιφρονημένο» Ίδιανό, πρώτοι, πιστεύοντας στή ζωντανή έκφραση του Πόνου, τής γνησιότερης Ελλάδας, τής επαρχίας, με τή «Νεανική Ζωή» βάζουμε τόν έαυτο και φίλο και άκούραστο βοηθό, πλάι στο Πνευματικό Κίνημα.

Κάθε βλαστάρι πνευματικό από κάθε άπόμακρη γωνιά τής Ελλάδας, είναι καιρός να πάρει ή θέση στή σημερινή μεγάλη Στιγμή του παγκόσμιου πνευματικού βρασμού.

Ο «Βωμός» και οι χίστες του σήκωσαν πρώτοι τό Λάβαρο τής δράσης.

Εμείς, όλοι μαζί, τά βλαστάρια τής επαρχίας κι' όσοι νοιώσουμε τό χτύπημα τής ζεστής καρδιάς μας, άς τούς συντρέξουμε.

"Ας μη μείνουμε νεκροί στο κάλεσμα τούτου, κι' άς ύψώσουμε, όλοι μαζί, πάνω από μιση και «κλίκες» τό Λάβαρό μας, για ν' άνασθηθεί ή αιώνια δύναμη τής άκατάλυτης πνευματικής Ελλάδας.

μενδο

τή ζωή ... μὰ ὅμως ... τὰ πράγματα ἦρθαν διαφορετικά ...

Ἡ φωνή του χανόταν μέσα σ' ἓνα βραχνὸ βούρκωμα συγκίνησης καὶ τὰ μάτια του θόλωναν ἀπ' τὸ δάκρυ.

— Σήμερα, συνέχισε, εἶμαι χτυπημένος ἀπ' τὸ βέλος μιᾶς καταραμένης τύχης ... δὲν μπορῶ, εἶμαι ἄρρωστος ... κι' ἄρρωστος ἀγιάτρευτα ..

Λυγμοὶ τῶραζαν τὸ κορμί του. Σηκώθηκα καὶ τὸν πλησίασα. "Ἐξω ἄρχιζε νὰ χαράζει. Τὸν ἀγκάλιασα καὶ προσπάθησα νὰ τὸν συγκρατήσω. Τὰ χέρια μου μπλέκωνται στὰ δικά του. Τὸν ἔσφιξα στὸ στήθος μου. Φαίνόταν σὰν νὰ μὴν ἔνιωθε τίποτα.

Ξαφνικὰ τινάχτηκε.

— Μή, μή... τραύλισε καὶ μ' ἓνα πήδημα, φτάνει στὴν πόρτα.

— "Ἐχε γειά, μοῦ λέει κ' ἔφυγε..

***

Μετὰ ἀπ' αὐτό, μοῦταν ἀδύνατο νὰ μείνω ἄλλο στὸ χωριό. "Ἐπρεπε νὰ φύγω. Εἶχαν πάθει τὰ νεύρα μου. Τὸ ἀνακοίνωσα στοὺς οἰκοδεσπότες καὶ παρ' ὅλη τὴν ἐκπληξή τους καὶ τίς προσπάθειές τους νὰ μὲ πείσουν νὰ μείνω, δὲν μπόρεσαν νὰ μ' ἀλλάξουν ἀπόφαση.

Λίγες στιγμές, πρὶν μπῶ στὸ τραῖνο, ξεμονάχιασα τὸν μικρὸ ἀδελφὸ τοῦ Τάκη.

— Πές μου, Μίμη, τοῦ λέω, ὁ Τάκης πῶς πέθανε ;

Μὲ κύτταξε ζωηρὰ καὶ μοῦπε :

— "Ὁ Τάκης δὲν πέθανε. Μὰ δὸς τε μου τὸ λόγο σας, πῶς ἀπ' ὅσα θὰ σὰς πῶ, δὲ θὰ πῆτε τίποτα, σὲ κανέναν. Τὸν βεβαίωσα γι' αὐτό καὶ συνέχισε.

"Ὁ Τάκης δὲν πέθανε. Εἶνε ἄρρωστος βαρεια. Τόσο βαρεια πὺ κανένας μας δὲν τὸν βλέπει, οὔτε κάνει νὰ τὸν δεῖ...

— Μὰ γιατί; τοῦ λέω.

— Γιατὶ εἶνε λεπρός..

***

Καὶ τώρα Γιώργο, φτάνω στὸ τέλος τῆς ... ἱστορίας μου.

Γύρισα στὴν Ἀθήνα καὶ τὴν ἄλλη μέρα βρι-

σκόμουνα στὸ ἰατρεῖο τοῦ καθηγητῆ Ν., διάσημου γιὰ τὴ μελέτη τοῦ σ' αὐτὴ τὴν ἄρρωστεια. Τοῦ διηγήθηκα τὴν περιπέτειά μου. Μοῦ ἐξηγήσε τὴ φρίκη τῆς ἀσημένιας αὐτῆς ἄρρωστειας πὺ δὲν ἔχει γιαιτρεία...

Φριχτὸ κι' ἀποτροπιασμένο τὸ προϊόν αὐτὸ τῆς μολυσμένης Ἀνατολῆς. Ὁ Τάκης εἶχε κολλήσει ἀπὸ κάποιον σκύλο, πὺ τοῦχε φέρει ἓνας γνωστός του ἀπ' τὴ Μέση Ἀνατολή.

Μοῦπε γιὰ τὰ μέλη τοῦ σώματος πὺ πρίζονται, γιὰ τὰ κρέατα πὺ σιγά-σιγά πέφτουν κι' ἀφήνουν τὸ σκελετὸ γυμνὸ... ἐνὼ ἡ ζωὴ... μένει. Μοῦπε γι' αὐτὴ τὴν ἀργή, τὴ συχαμένη ἀποσύνθεση τοῦ κορμιοῦ, γιὰ τ' ἀποκρουστικὰ λέπια τοῦ κορμιοῦ... πὺ πέρνουν τ' ἀσημένιο χρῶμα.

"Ἐφυγα γιὰ νὰ ξαναπεράσω τὴν ἄλλη μέρα.

Στὸ σπίτι ἓνα γράμμα τοῦ μικροῦ Μίμη μὲ περίμενε. Τ' ἀνοιξα βιαστικά. Μοῦγραφε πῶς ὁ Τάκης, τὴ βραδυὰ πούφυγα, ρίχτηκε ἀπ' τὸ παράθυρο τοῦ δωματίου του καὶ σκοτώθηκε. Πέθανε πραγματικὰ τὴ φορὰ αὐτῆ. "Ἐτσι ἡσυχάσε γιὰ πάντα...

Πρωτὶ-πρωτὶ τὴν ἄλλη μέρα βρισκόμουνα στὸν γιαιτρό. Δειλὰ-δειλὰ τοῦδειξα τὰ χέρια μου. Εἶσαν... χλωμὰ κι' ἀνάμεσα τὰ δάχτυλα ξεγδαρμένα. Μιὰ ψηλὴ σκόνη, πούπερνε τ' ἀσημένιο χρῶμα, φαίνόταν καθαρὰ. Ὁ καθηγητῆς Ν., τρομαγμένος, τραβήχτηκε πίσω.

— Λέπρα! εἶπε.

— Ναὶ Γιώργο. Λέπρα. Ὁ φίλος σου εἶνε μολυσμένος. Εἶνε... κι' αὐτὸς λεπρός.

"Ἐφυγα, χωρὶς νὰ πῶ μιὰ λέξη καὶ γύρισα σπίτι.

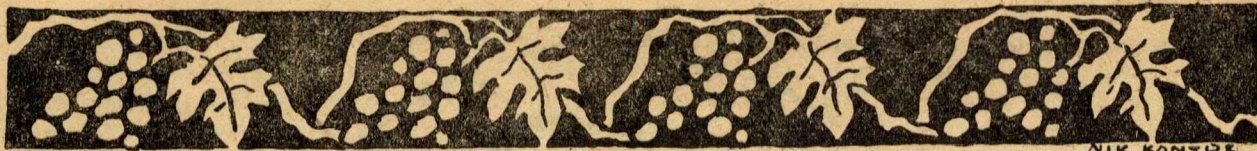
"Ἀναθεματισμένο φετεινὸ καλοκαῖρι... ὅλα ξαναζωντανεύουν γύρω μου. Ὁ φάκελλος... ἡ συλάντηση μὲ τὸν Τάκη... τὸ κλάμμα του... τ' ἀγκάλιασμά του...

"Ἦταν γραφτὸ μου. Κάψε τὸ γράμμα μου καὶ ἔεχασε με. Πλήρωσα μεγάλο φόρο, γιὰ τὴ φιλία... "Ἐχε γειά... Εἶσαι ὁ μόνος πὺ μαθαίνει τὴν ἀλήθεια... Καὶ τώρα, σὲ λίγο, θὰ... ἡσυχάσω. "Ἐνας ἀκόμα, πιστὸς μου φίλος, βρίσκεται δίπλα μου... Θὰ μοῦ προσφέρει τὴν πιὸ μεγάλη καὶ τελευταῖα ἐξυπηρέτηση. Εἶνε τὸ περιστροφὸ μου... καὶ τὸ χέρι μου. δὲν τρέμει καθόλου... "Ἐ χ ε γ ε ι ἄ ...

Μπρέβο

Τὸ ἔργο τέχνης εἶναι ἓνα κρυσταλλομερικὸς παράδεισος ὅπου ἡ ἰδέα ἐκ-
νανθίζει στὴν ὑπέριστατη καθαρότητά της ὅπου, καθὼς στὴ χαμένη Ἐδέμ, ὁ ἠθικὸς
κι' ἀναγκαῖος ρυθμὸς ἔχει τοποθετηθεῖ ὅλες τίς μορφές σὲ μιὰ ἀμοιβαία καὶ συμμε-
τρικὴ ἐξάρτηση, ὅπου ἡ ἐπαροχὴ τῆς λέξης δὲν παραμερίζει τὴ σκέψη, — ὅπου οἱ
ρυθμικὲς καὶ οἰγουρες φράσεις, τὰ λόγια, σύμβολα ἀκόμα, ἀλλὰ σύμβολα καθαρὰ,
γίνονται διάφανα κι' ἀποκαλυπτικά. Τέτοια ἔργα δὲν ἀποκρυσταλλώνονται παρὰ μὲς
στὴ σιωπή.

ANDRÉ GIDE

ΝΙΚ. ΚΟΝΥΟΣ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

Τῶς ΝΑΣΟΥ ΔΗΝΑΙΟΥ

Λίγο πὶο κάτω ἀπ' τὴ Δυτικὴ γωνία τῆς Πελοποννήσου, στὴν καρδιά τοῦ ἀμόλυντου Μωρηά, ἐτοιμάζεται καιρὸ τώρα, ἤσυχά ἤσυχά νὰ ξεπηδήσει ἓνα κίνημα.

Δὲν θάναί κίνημα ἐπαναστατικὸ γιὰ κοινωνίες καὶ πολιτεύματα. Δὲν θάναί κίνημα αἱματινο καὶ πολεμικὸ. Θάναί καθαρὰ ἓνα κίνημα πνευματικὸ. Ἐνα κίνημα ποὺ πηγάζει κοχλάζοντας, ἀπ' τὶς ἀθάνατες γενγιές τοῦ πνευματικοῦ 21 ποὺ μᾶς ἄφησε, τὴν κληρονομιά τοῦ Δημοτικοῦ τραγουδιοῦ καὶ ξεχειλίζει ὡς τὰ σήμερα, γιὰ νὰ πάρει μορφή καὶ περιεχόμενον ἀπ' τὶς δικές μας γενγιές κ' ἀπ' ἀνθρώπους ποὺ γίναν Ἰερωμένοι στὸ Σκοπὸ. Ἐνα πνευματικὸ κίνημα ἀπὸ μεστωμένες σκέψεις, ποὺ θὰ ξεπηδήσει σὲ λίγο γιὰ νὰ καλέσει σὲ συναγεμῶν κάθε ζωντανὴ ἔκφραση τῆς ἐπαρχίας, ποὺ πάσχει γιὰ τὰ ἴδια ποθοῦμενα, μιᾶς Ἰδέας κ' ἐνὸς Καρποῦ:

«Νέοι τῆς Ἐπαρχίας.

Ἐτοιμαστῆτε γιὰ τὸ μεγάλο μας κίνημα.

Ἐτοιμαστῆτε νὰ σηκώσουμε τὴ σημαία μας ψηλά, νὰ ριχτοῦμε σὲ θυσίες γιὰ τὴ δίκαιη ἀναγνώρισή μας μὲς στὸν πνευματικὸ ναὸ καὶ γιὰ τὴν ἀπεριόριστη φρόνησή μας ἀπ' τοὺς Μεγάλους περήφανους».

Ναί, νὰ πέσουμε σὲ θυσίες! Ὁχι σὲ θυσίες αἱματινές καὶ καταστρεπτικές. Σὲ θυσίες, χωρὶς ἀτομικὰ συμφέροντα καὶ προσωπικοὺς ὑπολογισμούς. Σὲ θυσίες, μ' ὁδηγούς τὸ Πνεῦμα καὶ τὴν Τέχνη.

Νὰ διαθέσουμε τὴν κάθε δύναμή μας γιὰ νὰ μεγαλώσουμε τὸ ἀκάματο δέντρο τῆς προσπάθειάς μας. Νὰ ξεσηκωθοῦμε σὲ μιὰ δίκαιη πρόκληση γιὰ τὰ Μεγάλα μας δικαιώματα, ποὺ χρόνια τώρα σβύνουνε στὶς ὑψηλές ἀδιαφορίες. Νὰ κάνουμε ἐπὶ τέλους πραγματικότητες τὶς ὑποσχέσεις, καὶ ὀλάκερα τὰ μίσοτελειωμένα. Νὰ δείξουμε στὸ Κέντρο

καὶ στὶς «κλίκες» του, ὅτι ἡ ἐπαρχία ζεῖ καὶ δημιουργεῖ. Νὰ τοὺς πείσουμε ὅτι ἀκόμα μποροῦμε νὰ βγάλουμε ἀθάνατους ἥρωες καὶ μεγάλους ποιητές. Νὰ τοὺς ὑπενθυμώσουμε ὅτι κ' αὐτοὶ ἀπὸ κεῖ ξεκίνησαν γιὰ νὰ φτιάσουνε στοὺς σημερινοὺς τίτλους ποὺ κατάρχησαν ἀρριβιστικά. Νὰ δείξουμε στὴν ἡγεσία τοῦ τόπου μας πὼς κοντεύουμε νὰ πεθάνουμε ἀπὸ καταφρόνηση καὶ φτώχεια. Νὰ νοιώσουμε τὸ δράμα τῆς πνευματικῆς ἐπαρχίας. Νὰ δοῦνε μπροστά τους σὰ βάραθρο, τὰ ρωτήματά μας, τὴν πνευματικὴ μας φτώχεια καὶ τὰ κουρέλια ποὺ σέρνουμε ἀπὸ τὴν περιφρόνηση τῶσων αἰώνων.

Ἔτσι νὰ τραβήξουμε σταθερὰ τὰ χαλινὰ τῆς Μεγάλης πορείας μας πρὸς τὸ φῶς τῆς ἀναγέννησής μας. Νὰ φωνάξουμε μ' ὅλη τὴ δύναμη ποὺ μᾶς ἀπομένει, δυνατὰ ν' ἀκουστεῖ σὶά πέρατα: «Ἡ ἐπαρχία ζεῖ καὶ δημιουργεῖ καὶ θὰ ζεῖ καὶ θὰ δημιουργεῖ πάντοτε.»

Νὰ τ' ἀκούσουνε ὅλοι τους. Νὰ τ' ἀκούσει καὶ ὁ κ. Λεβέκ, καὶ ἡ «περιοχὴ» του. Νὰ θυμηθοῦν οἱ πνευματικοὶ μας ἄνθρωποι τὰ πλούτη ποὺ βρισκονται ἀκόμα σὶά χαλάσματα μας καὶ σὶά ἀπάτητα κάστρα μας. Καὶ νὰ φρειάξουμε μιὰ πραγματικὰ δική μας περιοχὴ ποὺ θ' ἀντιπροσωπεύει καὶ τὰ ἐπαρχιακὰ γράμματα. Μιὰ «ἐλληνικὴ περιοχὴ» χωρὶς ναρκισισμούς, καὶ κτριτισμούς. Ν' ἀντιλαλήσει ἡ φωνὴ τῆς πρώτης Ἑλλάδας μέσα ἀπ' τοὺς ζηλευτοὺς θυρῶλους μας, θυμίζοντας ἓναν Ὀμηρο κ' ἓναν Ἡσίοδο, ἓναν Θεόκριτο κ' ἓναν Πίνδαρο.

Εἴμαστε ἔτοιμοι. Σὲ λίγο θ' ἀκουστεῖ τὸ σήμαντρο τῆς ἐξάρτησής μας σπάζοντας τὴν ἀσθητικὴ κληρονομία καὶ τὸ βαδὴν ὕπνο τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς. Τὸ πνευματικὸ ἐπαρχιακὸ κίνημα δὲ ζητᾶ ξε-

νες θυσίες. Ζητᾶει ἀναγνώριση καὶ ἠθικὴ ἐνίσχυση. Ἄς τοῦ τὴ δώσουμε.

***

Λίγο πὶο κάτω ἀπ' τὴ Δυτικὴ γωνία τοῦ Μωρηά, στὸν πύργο τῆς Ἡλείας, βγαίνει τὸ περιοδικὸ «Βωμός». Μέσα του κλείνει ἓνα διευθυντὴ καὶ μιὰ σειρά ἀπὸ διαλεχτοὺς λογοτέχνες τῆς ἐπαρχίας ποὺ τούτῃ τὴ στιγμή βράζουν ὀλάκεροι, κάτω ἀπ' τὴν ἀδιαφορία τῆς πρωτεύουσας. Ἀπὸ κεῖ ξεπήδησε ὠριμασμένη, κ' ἡ ἰδέα τοῦ πνευματικοῦ μας κινήματος. Ἀπὸ κεῖ πέρα, τὴ γωνία, μὲ τὴν ἱερὴ κληρονομημένη παράδοση τῆς ὀρητικότητας, ξεκινεῖ τὸ σημερινὸ μας μήνυμα.

Σὲ μᾶς ποὺ βρισκόμαστε σὲ κάθε γωνία τῆς Ἑλληνικῆς γῆς καὶ νοιώθουμε τὸ φυσικὸ ἀντίχτυπο τοῦτο τοῦ Σκοποῦ, ἀπομένει τώρα ἡ δράση. Ἐμεῖς, οἱ νέοι ποὺ ἀποφασίσαμε νὰ δουλέψουμε γιὰ κάθε «περιφρονημένο» Ἰδανικὸ, πρῶτοι, πιστεύοντας στὴ ζωντανὴ ἔκφραση τοῦ Πόνου, τῆς γνησιώτερης Ἑλλάδας, τῆς ἐπαρχίας, μὲ τὴ «Νεανικὴ Ζωὴ» βάζουμε τὸν ἑαυτὸ μας φίλο καὶ ἀκούραστο βοηθό, πλαῖ στὸ Πνευματικὸ Κίνημα.

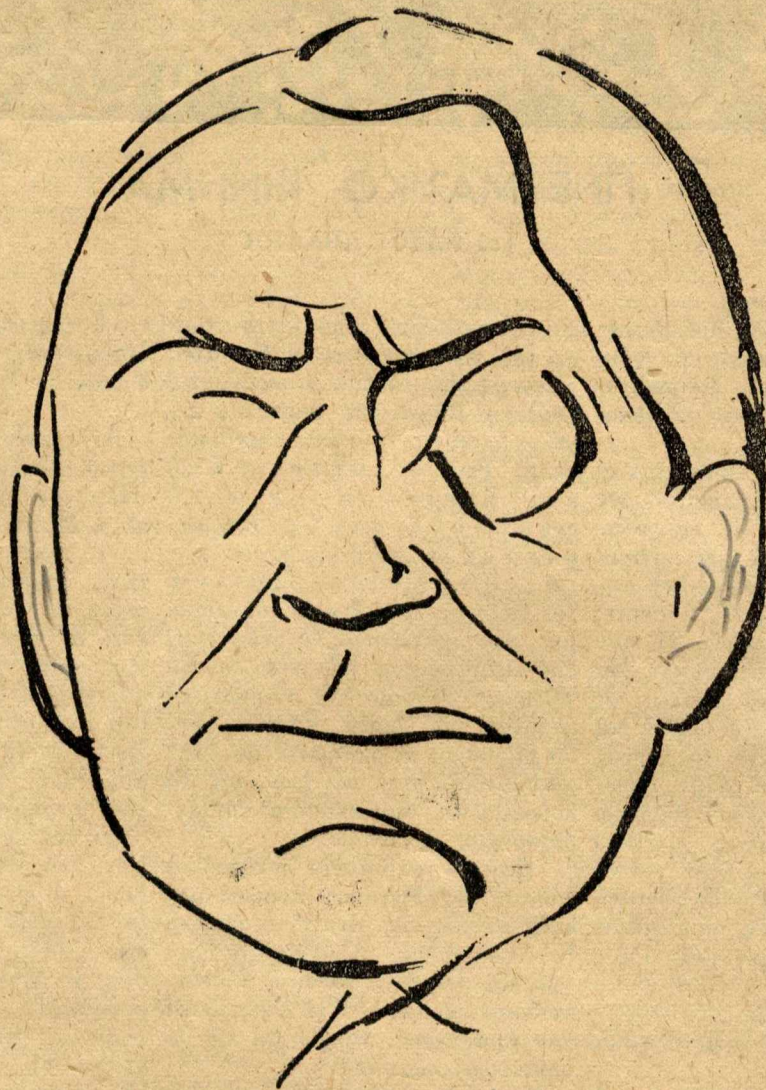
Κάθε βλαστάρη πνευματικὸ ἀπὸ κάθε ἀπόμακρη γωνία τῆς Ἑλλάδας, εἶναι καιρὸς νὰ πάρει θέση στὴ σημερινὴ μεγάλη Στιγμὴ τοῦ παγκόσμιου πνευματικοῦ βρασμοῦ.

Ὁ «Βωμός» καὶ οἱ χτίστες τὴν σήκωσαν πρῶτοι τὸ Λάβαρο τῆς δράσης.

Ἐμεῖς, ὅλοι μαζί, τὰ βλαστάρη τῆς ἐπαρχίας κ' ὅσοι νοιώσουμε τὸ χυλῆμα τῆς ζεστῆς καρδιάς μας, ἄς τοὺς συντρέξουμε.

Ἄς μὴ μείνουμε νεκροὶ στὸ κάλεσμα τοῦτο, κ' ἄς ὑψώσουμε, ὅλοι μαζί, πάνω ἀπὸ μίση καὶ «κλίκες» τὸ Λάβαρό μας, γιὰ ν' ἀναστηθεῖ ἡ αἰώνια δύναμη τῆς ἀκατάλυτης πνευματικῆς Ἑλλάδας.

μενδο

Ο ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ ΒΑΡΔΟΣ ΤΗΣ ΡΟΥΜΕΛΗΣ

Τοῦ ΧΡ. Ν. ΚΟΥΛΟΥΡΗ

Ταξιδεύουμε σὲ μιὰ ἐποχὴ πού ἀνασαίνει βαθιά, λαχανιασμένα, ἢ παράδοση. Κονταροχτυπιέται στὸ βῆμα της, παλαίβει, αἰωρεῖται μὰ δὲ γκρεμίζεται. Κέρδισε ἀναγεννημένες μορφές, σύμβολα προσανατολισμένα κι ὄλα προϋποθέτουν ἔδαφος γόνιμης καὶ δημιουργικῆς δραστηριότητος. Σήμερα πλιότερο ἀπ' ἄλλοτε οἱ ποιητές της πρέπει ν' ἀντιφρδύσουν ἀποτελεσματικά τὸ βερμπαλισμό. Ὁ συμβολικὸς ρεαλισμὸς παίρνει ἀποφασιστικὲς προεκτάσεις, ἐξασφαλίζει διαθέσεις μεταπολεμικῆς τεχντροπίας. Παράλληλα ὁ καθαρὸς σουρεαλισμὸς ἐκμεταλλεύμενος τὴν κρίση τῶν μορφῶν καὶ

ειδικότερα τὸν αἰσθητικὸ κόρο, παρουσιάζεται ὡς ἓνα βαθμὸ ἀνανεωτικῆς. Ὅμως εἶναι τόσο χοντροκομμένος, ἀδέξιος στὴν ὀλοκληρωτικὴ ἐπιβολὴ τοῦ ὑποσυνείδητου στὴν τέχνη, πού συχνὰ μᾶς θυμίζει παρόμοια κινήματα ἄκαρπα καὶ περαστικά. Σὰν τέτοια μέσα σὲ λίγα χρόνια ἤρθαν μὲ τυμπανοκρουσίες—φουτουρισμὸς, κυβισμὸς, ντανταϊσμὸς—καὶ τώρα ἀδύναμα πλέον σπαράζουν πνιγμένα στ' ἀδιέξοδό τους. Τούτ' ἢ ὑποσυνειδησιακὴ τέχνη—ἄς τὴν ποῦμε—τῶν σουρεαλιστῶν, ἢ ἀντιλυρική τους πρόθεση, ἢ πεζολογία, ὄχι γιὰ πρόοδο μορεῖ νὰ μιλεῖ μὰ γιὰ ἀντικοινωνικό, πιασδρο-

μικὸ παραλλήρημα τῆς παρακμῆς.

Μῦθοι πολλοὶ χωρᾶνε στὴν τωρινὴ ἐποχὴ μας. Τὸ λῆμμα ὅμως καινούργιου ρομαντισμοῦ σημαίνει στὰ σίγουρα αὐτοκτονία. Ἄλλοστε αὐτοῦ συνέπεια εἶναι ἡ γέννηση τοῦ σουρεαλισμοῦ, πού ὀδηγεῖ σήμερα τὴν ποίηση στὸ χάος. Ἡ ἀμέλεια τοῦ ρομαντισμοῦ στὴ φόρμα κατάληξε στὸν ἐλεύθερο στίχο. Κι' ἀκόμα ἢ μόνωσή του κ' ἢ οὐτοπία τοῦ χαμένου παραδείσου πού τραγουδοῦσε, ὀδήγησε στὴ ριζοσπαστικὴ αἰσθητικὴ τοῦ σουρεαλισμοῦ.

Φορὲς εἶναι πού ἀναρωτήθηκα, ποιά τὰ ὠφέλη ἀπ' τὴν πνευματικὴ ἐλευθερία τῆς παράδοσης. Βέβαια

πάντα συγκεκριμένες επιδιώξεις σε περιοχή καθορισμένων μορφών και σκοπών, αφήνουν κέρδος ήθικό. Αυτό διαπραγματεύεται σε ιστορικές κατευθύνσεις μιας λογοτεχνίας, όμως επίδραση, αποτέλεσμα κ' εξέλιξη παίρνει θέση πιο πρωταρχικής σημασίας. Κ' η παράδοση έχει αναμφίβολα τους βωμούς της στημένους σε ψηλά βάρθρα, κι ό άέρας της ευωδιά λιβάνι και σμίρνο τους ερχόμενους.

Ευτυχισμένη χίλιες φορές ή γενιά, που πρόλαβε να λειτουργηθεί σε μυσταγωγία απ' τη φωνή ενός Σολωμού, ενός Κάλβου, ενός Παλαμά, ενός Καβάφη και νεότερα ακόμη του Γρυπάρη, του Μαλακάση, του Σικελιανού, του Καζαντζάκη, του Βάρναλη. Αύριο κοιός ξέρει τί ασυνάρτητα οράματα, άλλοπρόσαλλες κλίκες λογιώ λογιώ, θελήσουν να επιβληθούν. "Ας είναι" κάθε φορά που φυλλομετρῶ τὰ ιερά κείμενα της νεοελληνικής μας μούσας, συλλαμβάνω τὰ μάτια μου σ' έκσταση μαζί κ' ένθουσιασμό πάνω σε τέτοιες σελίδες. Διαβάξω πάλι τις μέρες τούτες τὸ ἔργο ενός Ρουμελιώτη βάρδου, του Μαλακάση. Τὸν φέρνει ὁ νοῦς μου στην πονεμένη κλίση που μόλις τὸν πρόλαβε με τὰ κολακευτικά για τὸς νέους λόγια κι' ακόμη τὸν φαντάζομαι ἔτσι με τὴ ζηλευτή του εμφάνιση με τὸ μονόκλ και τὸ ρομαντικό του φανατισμό. Προχωρεῖ με τὸ βάρυ του ὄπισμό, Ἄθηναίος και κάποτε Παριζιάνος, ξάδελφος ἑνὸς ἄλλου βετεράνου κι' ὅλας γαλλικῆς σχολῆς τοῦ Παπαδιαμαντόπουλου. Ρουμελιώτης ὅμως, ἀπὺς και καθάριος δὲν κρύβεται, δὲν προσποιεῖται, ὁ τραγουγιστῆς τοῦ Μπαταριά και τοῦ Τάκη Πλούμα. Λάμπει τ' ἀνάστημά του σὰν χιόνι ἀμόλευτο τῆς Παρνασσίδας, θρυλικὸ τὸ τραγοῦδι του σὰ μαρουτοκαπνισμένο λιθάρι Βαρασοβίτικο. Τὸν ζήλεψανε πολλοὶ στὸν καιρό του μὰ και πόσοι ακόμη ἀπ' αὐτοὺς που γράφουν στίς ἴδιες φράμες, ἔχουν τάχα νὰ παραβάλλουν δίπλα του στίχο ἔτσι σμιλευτό, φρέσκο, αἱματώδη. Ὁ Μαλακάσης ἔφερε παριζιάνικες τεχνοτροπίες και σύντομα τίς ἐγκλιμάτισε κάτω ἀπ' τὸ ρωμῆϊκο οὐρανὸ μας. Πολύμορ-

φος, δυνατὸς με πεποίθηση ἔξασφαλίζει τὴ θέση του. Ἐνοιῶσε γρήγορα ὅτι ἔλειπε ἀπ' τὴ νεοελληνικὴ ποίηση, προπορεύτηκε ἄξιος στὴν ὁρμή του αὐτῆ και τοποθετήθηκε. Παρ' ὅλη ὅμως τὴν ἐπαφή του με τὴ νεοαθηναϊκὴ σχολῆ και τὸν πρωτοργάτη της Παλαμά, ὁ Μαλακάσης μένει ἔξακολουθητικὰ ὁ νεορομαντικὸς τραγουδιστῆς που καταπιάνεται μ' ὅλα, που τ' ἀφομοιώνει ὅμως ὑπέροχα στὸ δραματικὸ λυρισμὸ του. Κρατᾷ μιὰ παντιέρα μεσολογγίτικη κ' εἶναι ἀλληστος στὸ ἡρωϊκὸ του στοιχεῖο, θρηνωδὸς κ' ἔρωτιάρης μαζί, συμπαιγνήτης τοῦ ὑπαιθρου και τοῦ κλειστοῦ χώρου. Μὰ πιότερο ἀπ' ὅλα χαρακτηρισ, εὐγενικός, ἀριστοκράτης, δριμύς κάποτε, μ' ἀλησμόνητος.

Ὁ Μαλακάσης διατήρησε γεωμετρικὴ ἰσορροπία στὸ στίχο του. Κ' ἡ ποιητικὴ του προοπτικὴ διαγράφεται στὸ χῶρο της πολυσύνθετη, ἔξοικιωμένη στὸ ρωμῆϊκο στοιχεῖο της. Σίγουρα ἔληρεασμούς ἀπ' τὸν Μωρεᾶς τὸς κρατῆσε στὰ νύχια του, πέταξε μαζί τους ψηλά κι' ἔφερε ὕφος καινούργιο, στροβιλικὸ, ἀνάβλυζμα νεορομαντικὸ. Πιὸ τυχερὸς αὐτὸς ἀπ' τὸν Κρυστάλλη, χωρίς περιπέτεια μυθιστορηματικὴ κι' ἀπ' τὸ Χατζόπουλο ακόμη με χτυπητὴ ἀντίθεση στὴν ἐποπτεία και τὴ σταθερότητα τῆς πορείας.

Στὸν πνευματικὸ ὄργασμὸ τῆς ἐποχῆς φέρεται πάνω στὰ κύματα μιᾶς λαμπρῆς κοσμογονίας. Ξέχωρα ἀκόμη τώρα ἀπ' τὴν ποίηση με τὴ ρομαντικὴ ἀτμόσφαιρα, τὴ λυρικὴ διάθεση — στίχοι με θρούλους κι' ἀνοιχτοὺς χώρους, στίχοι ἀστικοῦ γύρου κι' ἐπιγράμματα προσφιλῆ — ἀναδίνεται ἕνα πνεῦμα δραματικῆς φαντασίας, πλαστουργικῆς. Μιὰ δεκάδα μεσολογγίτικα τραγοῦδια, ἀριστουργήματα τῆς φυλῆς μας, ιδιότυπα, που δόθηκαν για νὰ τ' ἀγαπήσουν πολλὲς γενιές. Ἄλλωστε κι' ὁ ἴδιος τ' ὁμολογοῦσε συχνὰ πῶς μέσ' ἀπ' αὐτὰ ὁ Μπαταριάς στάθηκε ἕνα ἀπ' τὰ καλύτερα δημιουργήματά του. Μὰ κι' ὅλα τῆς ἴδιας σειράς, ποιήματα πασίγνωστα πιά, ἕνας θρίαμβος τῆς παράδοσης εἶναι. Συμμετρικὴ ἄρμονία, κορύ-

φωμα πάντους χωρίς ρητορικὴ. Νοσταλγία τῆς ρουμελιώτικης γῆς με τὸς βιολιτζῆδες, τὸς Κρουνερίτες, τὸς χοροὺς και τὰ ξεφαντώματα. Μιὰ παληκάρια που πήδηξε στ' ὄμορφο φαρὶ και κίνησε νὰ πάει στὸ πανηγύρι, ὁ Τάκης Πλούμας ὁ νεκρὸς πιά. "Ὁ! Μεσολόγγι, ἱερὸ βωμέ, αἱματοβαμμένε! μεγάλου βάρδου ἡ δόξα και ἡ θανή... ἔτσι τὴν πόθησε τὴν πόλη που γεννήθηκε.

Στὸς «Ἀσφόδελους», τ' «Ἀντίφωνα» και τέλος στὸ «Ἐρωτικὸ» ὁ ποιητῆς παίζει μ' ἔκφραση και πληρώτητα. "Ὅμως στὰ Ρουμελιώτικα, στὸ θρυλικὸ Μπαταριά με τὰ τσακίσματα — ὅμοιος χορὸς τσάμικος στὸ πέτρινο τ' ἁλώνι — με τὴ δημοτικὴ σφιχτοδεμένη περιγραφή, ὁ Μαλακάσης ἔφτασ' ἐκεῖ που πολλοὶ τ' ὄνειρεύτηκαν. Τέτοια τραγοῦδια δὲ μπορεῖ νὰ τὰ ξεχάσεις ποτὲ σ' ὀποιο ῥέμα κι' ἂν κι' ἂ ἡ ποιητικῆ σου ἰδιοσυγκρασία. Ὁνειρευτῆ, σμιλευτῆ, ἀπλότητα τραγοιδῶν, που σ' ἀφίνει τὴν αἴσθηση ἴδια με θροῦμπι τριμμένο στὰ χέρια σου.

Σήμερα — μέσα στὸν πολύμορφο χῶρο τῆς κατωτερότητας — ἡ ποιητικὴ εὐκρίνεια τοῦ Μαλακάση, ἕνα ὠραῖο δίδαγμα ἀνόθευτης ψυχῆς πρέπει νὰ γίνεῖ στοὺς νέους. Ἡ προσφυγὴ στὰ λικνιστικὰ κύματα τοῦ στίχου του, ἕνα προσκύνημα εἶναι που θέλγει και προσφέρει ἀβίαστα ρυθμὸ και μουσικὴ. Πόσο λυπηρὸ ὅμως, μέσα στίς τόσες διαλέξεις νὰ μὴν ὑπάρχει οὔτε μιᾶς ὥρας, καιρὸς και διάθεση, ν' ἀσχοληθεῖ ὁ κριτικὸς για τὸ ἔργο του. Κι' ἀντίθετα ἡ ὁμιλία κ' ἡ ἔκδοση ἐντύπων νὰ γίνετα προπαγάνδα και κοσμοχαλασιά για σουρεαλιστῆς ποιητῆς που μόλις τώρα συμπληρώθηκε ἕνα ἔλαχιστότατο χρονικὸ διάστημα εμφάνισῆς τους. Πέρα λοιπὸν ἀπ' τοὺς καιροὺς και τὴ σκοπιμότητα ὑπάρχει ἕνας ἄλλος ὀρίζοντας για τὸς ἄγνωστους νέους. Στέρεια τὰ βήματα στὰ ματωμένα χνάρια τῆς ἐποχῆς μας, προσανατολισμὸς στὴν ἀλατιὰ, τὴν αἰσιόδοξη ζωὴ, χωρίς ἀλόγωση για τὴν ἀργοπορημένη ἀναγνώριση. Καὶ δυὸ ἀπ' τὰ πολλὰ και ἱερὰ χρῆσ: Θύμηση και σεβασμὸς στὰ πατρικὰ κείμενα που ἀνάθρεψαν τὴν ὑπαρξή μας.

ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΜΕΝΟΥΝ ΜΟΝΟΙ

Του ΓΙΑΝΝΗ ΦΛΙΑΣΙΟΥ

Μην κλαῖς κι' ἂν ἔτσι ἀπάντεχα μᾶς βρῆκε τὸ κακό,
σένανε τὴ ζωοῦλα σου σαράκι νὰ τρυγᾷ,
ποιὰ μοῖρα τάχα, φίλη μου, μᾶς τῶχε αὐτὸ γραφτό,
κακὴ καὶ μένα κι' ἔπληρη μοῖρα νὰ μ' ὀδηγᾷ.

Δὲ θέλω πιά στὰ μάτια σου τὴ λύπη νὰ διαβάζω,
μόν' τὴ χαρὰ καὶ τὴ ζωὴ μέσα στὸ γέλιο ναῦρης,
κι' ἄφησε μένα τὸ φτωχὸ τραγούδι ν' ἀραδιάζω,
μᾶς μοῖρας ἄπονης, σκληρῆς, μᾶς τέτοιαις μοῖρας
[μαύρης,

Ποὺ βλέπω μέσα στὸν ἀνθὸ τῆς νεότητος νὰ σὲ παίρῃ,
ἀπὸ τοὺς φίλους σου σκληρὰ νὰ σ' ἀποσπᾷ νὰ βράδυ,
καὶ σ' ἕνα κόσμο ἀπόμακρο, δίχως ἐμᾶς σὲ φέρνει
τ' ἀλύπητο καὶ τραγικὸ τοῦ μαύρου χάρι.

Μὰ ἄς ἦταν μόνο μὲ ἄνοιξη ναῦρης ἐκεῖ αἰώνια
μὰ καὶ τίς ἔζησες πολλὴ τίς μπόρες στὴ ζωὴ σου,
τὸ χᾶδι ποὺ σοῦ στέρησαν στὰ παιδικὰ σου χρόνια
μέσ' στὰ τραγούδια μου θὰ βρῆς ὡς τὴ στεγνὴ πνοή
[σου.

Μην κλαῖς σπαράζει με πολὺ τὸ δάκρυ σου ὅταν
[βλέπω
οἶν διαμαντάκι νὰ κυλᾷ στὴ θλιβερὴ ματιά σου,
καὶ στέκω ἀνήμπορος νὰ πῶ, ὅσα στὸ νοῦ κατέχω
καὶ νὰ γιαιτρέψω δὲν μπορῶ τὴν ἄρρωστη καρδιά
[σου.

Ἄφησε τὸ τραγούδι μου γλυκὰ νὰ σοῦ μιλήσῃ
πρέπει νὰ ζῆς μ' ὑπομονὴ τὴν τελευταία μπόρα,
εἶν' ἡ καρδιά στοὺς στίχους μου ποὺ θᾶρθη νὰ κοι-
[μήσῃ
τὸ δράκοντα τὸ λογιμὸ στὴν ὕστερη τὴν ὥρα.

Γαλήνεψε τὸ βλέμμα σου καὶ στέρεψε τὸ δάκρυ
εἶν' ἡ ζωὴ μαρτύριο ποὺ θέλει νεῦρα ἀτσάλι,
οἱ δυνατοὶ μᾶς προσπεροῦν καὶ μᾶς πετᾶν στὴν ἄκρη
κι' εἶναι ἕνα πάλεμα ἄνισο κι' εἶναι θανάτου ζᾶλη.

Κοιμήσου κι' ἡ ξεκούραση θᾶρθη γοργὰ νὰ σ' εὔρῃ,
ἄς πάθουν οἱ ἀναστεναγμοὶ τὰ βᾶσανα κι' οἱ πόνοι,
καῦμός σ' αὐτὸν ποὺ φεύγει του ἡ ἀγάπη ποὺ λα-
[τρέβει
καῦμός σ' αὐτοὺς ποὺ στὴ ζωὴ μένουν γιὰ πάντα
[μόνοι.

ΑΠΟ ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΩΝ ΣΤΟΧΑΣΜΩΝ ΜΟΥ

Του ΓΙΩΡΓΟΥ Ν. ΚΑΡΤΕΡ

— Κυττοῦσα τὸν ἑαυτὸ μου μέσα στὸν καθρέφτη,
ἀσάλευτο σὰ καλοχρωματισμένο ἄγαλμα. Καὶ ρώτη-
σα· «Εἶμαι τάχα μόνον αὐτὸς ἐγώ;» Κι' ἄκουσα τὴ φωνή
τῆς Ἀλήθειας, νὰ μοῦ ἀπαντᾷ ἐρνητικά.

— Εἶναι στιγμὲς ποὺ βρίσκω στὸν ἑαυτὸ μου τὸν
κόσμο ὀλάκαιρο. Κι' εἶναι στιγμὲς ποὺ χάνω τὸν ἑαυ-
τὸ μου μέσα στὸν μικρὸ τὸν κόσμο.

— Γιὰ μᾶς ἡ φύση δείχτηκε σφιχτοχέρα, ἡ ζωὴ
κούφια καὶ ἡ ὀμορφία τῆς ἄσκημης. Γιὰ μᾶς ἡ ἡδονὴ
δὲν εἶναι τὸ φορμάρισμα τῆς σάρκας ἀλλὰ τῆς σκέ-
ψης μας ἡ φόρμα. Δὲν εἴμαστε τὸ νερὸ ποὺ παίρνει
τὸ σκῆμα τοῦ δοχείου, ἀλλὰ τὸ καθάριο γιὰλὶ ποὺ
φτιάνει τὸ δοχεῖο. Τίποτα γιὰ μᾶς δὲν εἶναι γιομάτο
κι' ὁ κόσμος εἶναι γιομάτος ἀπὸ τίποτα.

— Ὅταν ἱκανοποιεῖται ἡ ψυχὴ, περιττὸ νὰ κρίνει
τὸ πνεῦμα.

— Ἐνας ἀληθινὸς καλλιτέχνης ξέρει καὶ νὰ γρά-
φει καὶ νὰ ζωγραφίζει καὶ νὰ συνθέτει. Ὅλοι οἱ καλ-
λιτέχνες ξεκινᾶν ἀπὸ τὸ αἶσθημα ποὺ εἶναι ἡ βάση
τῆς τέχνης. Ἡ ποίηση, ἡ μουσικὴ, ἡ ζωγραφικὴ, εἶναι
τὸ ξεχειλισμὰ τοῦ αἰσθήματος μὲ τὴ μορφή τῆς τέ-
χνης, σὲ διαφορετικὸ φανέρωμα.

— Ἐνας κριτικὸς ἀξίος τοῦ ὀνόματός του, μπο-
ρεῖ σὲ ὀποιοδήποτε καλλιτέχνημα νὰ ξεχωρίσει τὴ προ-
σωπικότητα τοῦ δημιουργοῦ του. Ὅλα τὰ ἔργα τέ-
χνης κρύβουν μέσα τους, τὴν κάποια προσωπικότητα
τοῦ καλλιτέχνη.

— Ἐκεῖνοι ποὺ ἐνδιαφέρονται πλιότερο γιὰ τὸ πε-
ριεχόμενο ἑνὸς ἔργου τέχνης καὶ ὄχι γιὰ τὴν τέχνη
του, εἶναι οἱ σχολαστικοὶ καὶ κείνοι ποὺ μένουν ἔξω
ἀπὸ τὸν κύκλο τῆς τέχνης. Ἡ τέχνη δὲν δέχεται scho-
λαστικότητες.

— Πολλοὶ ἀποροῦνε γιὰ τὴν μεγάλη μου συμπά-
θεια στὸν Oscar Wilde. Μὰ πῶς θὰ μπορούσε νάταν
διαφορετικὰ, ἀφοῦ αὐτὸς στάθηκε γιὰ μένα ὁ πρῶτος
ὀδηγητὴς πρὸς τὸν πλατὺν κόσμο τοῦ πνεύματος. Θά-
μουνα δέκα ἢ ἔντεκα χρόνων ὅταν πρωτοδιάβασα τὸ
De profundis. Ἦταν ἀπὸ τὰ πρῶτα σοβαρὰ βιβλία ποὺ
διάβαζα. Τῶχα βρεῖ σὲ κάποιο συρτάρι τῆς μητέρας
μου. Ἀγαπάει κι' αὐτὴ τὸν Oscar Wilde. Θυμᾶμαι πῶς
τὸ πῆρα κρυφά, γιατί τῶχε φυλαγμένο μὲ ἄλλα βι-
βλία ποὺ μοῦ εἶχε ἀπαγορεύσει νὰ διαβάσω. Ἴσως κι'
αὐτὴ ἡ λαχτάρα νὰ τὸ διαβάσω κρυφά, γρήγορα γιὰ
νὰ τὸ ξαναβάλλω στὴ θέση του, πρόσθετε κάτι στὴν
ὑπέριστατη γοητεία ποὺ μὲ πλημμύρισε, βγαλμένη ἀπὸ
τὰ ὅσα διάβασα κι' ἀπὸ τὰ ὅσα μπορούσα νὰ κατα-
λάβω. (Ὅμως τᾶνωίωθα ὅλα). Τὸ βιβλίον βέβαια δὲν
ξαναγύρισε στὴ θέση του. Μὲ τὴν ἄδεια τῆς καλῆς
μητέρας μου πῆρε τὴν ὀμορφότερη θέση μέσα στὴν (παι-
δική τότε) βιβλιοθήκη μου. Σήμερα ἔχει τὴν ὀμορφότα-
τη. Δίπλα στὸ De profundis καμαρώνω ἕνα σωρὸ ἄλ-
λα ἀκόμα βιβλία τοῦ ἀγαπημένου μου ποιητῆ. Ὅλα
μὲ συναρπάζουν τὸ ἴδιο, ὅλα τὰ ἀγαπῶ μὲ τὴν ἴδια
ἀγάπη. «Αὐτὴ ἡ Φλωρεντινὴ τραγωδία εἶναι τὸ ἀρι-
στόργημα τῶν θεατρικῶν ἔργων» μούλεγε μιά μέρα
κι' ὁ σεβαστὸς κ. Ξενοπούλος. Τέχνη, πνεῦμα σένα
θαυμάσιον σύμπλεγμα σ' ὅλα του τὰ ἔργα. Ἡ ἀγάπη
μου στὸν Oscar Wilde μέχρι σήμερα ὄχι μόνο δὲν ἔχει
ἐλαττωθεῖ ἀλλὰ ἐνάντια νοιώθω νάχει μεταβληθεῖ
μέσα μου σὲ πάθος.

— Σκοπὸς δὲν ὑπάρχει γιὰ τὴν δημιουργία τῆς τέ-
χνης. Ὑπάρχει ἀνάγκη. Σκοπὸς ὑπάρχει στὴν τέχνη.

— Οἱ αἰσθητικοὶ στοχασμοὶ ἑνὸς καλλιτέχνη, εἶναι
δικαιολογίες τοῦ ἑαυτοῦ του.

ALBATROS

Της ΓΙΑΝΝΑΣ ΧΡΙΣΤΟΦΗ

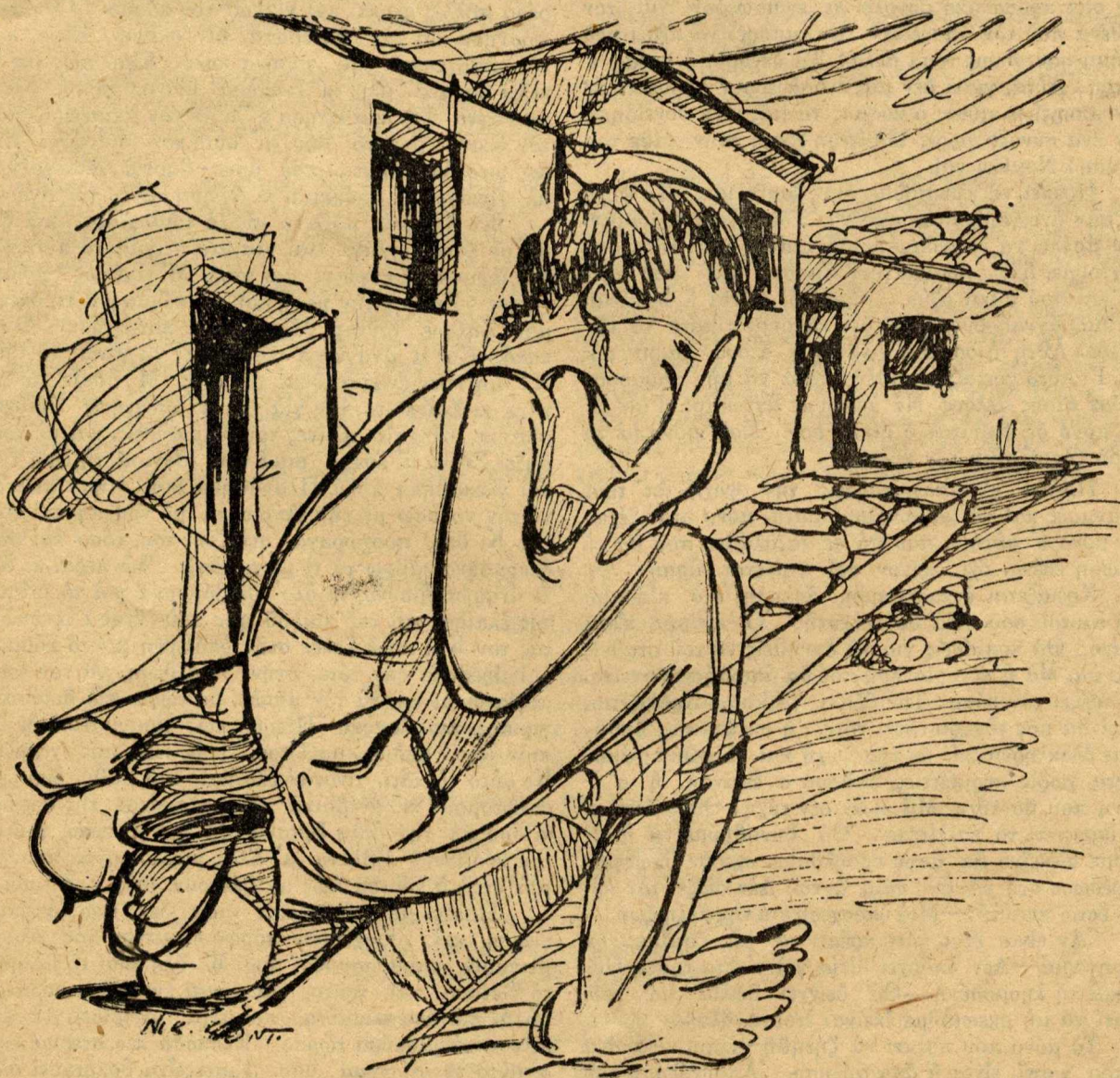
Μαζί την αγαπήσαμε τη θάλασσα
κι' όσα μᾶς εἶπε
τόρα πὸν δὲν τὰ θέλει πιά ἡ σκέψη σου
γιολάντα θὰ τὰ φτιάξω στὰ λαιμά μου
αὐτὸ μοῦ φτάνει γιὰ νὰ βρῶ τὴν ὁμορφιά
τοῦ πέλαγου πᾶσα στιγμή μπροστά μου
καὶ τὴν καρδιά μου νὰ γεμίσω ἀστροφτερά
κοχύλια καὶ φτερά.

Καὶ τὰ φτερά τῶν Ἀλμπατρός νὰ πάρω . . .

Καὶ σὴ γωνιά μου καθισμένη τὴ ζεστή

τὴ θάλασσα μαζί σου νὰ ξαναγαπήσω
καὶ τὰ πλουμίδια της νὰ σύρω ἀπ' τὸ βυθὸ
καὶ νὰ τὰ ζήσω νὰ τὰ ζήσω . . .

Τώρα πὸν δὲν τὰ θέλει πιά ἡ σκέψη σου
δὲς τα μου μένα τὰ κοράλια
νὰ ντύσω τὸ κορμί μου τὸ μοναχικὸ
δίπλα στὸν ἴσκιό σου ὡς θὰ καθήσω
κι' ὡς θὰ μοῦ φέροι ἡ μέρα γελαστὴ
τὸν ἥλιο στ' ἀνοιχτὸ παράθυρό μου
ὅσα ἡ θάλασσα μᾶς εἶχε τότε πεῖ
στοῦ χρόνου τὸ σκοπὸ νὰ τραγουδήσω.

ΝΙΚ. ΚΟΝΤΟΥ

ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΠΟΥ ΚΛΙΕΙ

ΜΟΝΟΤΟΝΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ

ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΑΝΔΡΙΤΣΟΥ

...Μά είναι ανάγκη να γράψω και σήμερα; Τι γυρεύω νάβρω στο χαρτί; Την παρηγοριά, τη λήθη ή την απασχόληση;...

Μάλλον το τελευταίο πρέπει νά'ναι αυτό. Να ζητάς παρηγοριά άπόνα άψυχο χαρτί, κι άπό δυό λόγια πού δέν τάχεις γράψει, μά πού πρόκειται, είναι μια χίμαιρα άσφαλώς.

Τί μπορεί να σου δώσει σε παρήγορο τόνο, ένα άγραφο χαρτί και μια πέννα πού πρόκειται να το μαυρίσει—συμμετρικά; Τίποτα, βέβαια. Το ίδιο και στη λησμοσύνη. Δέν θα προκόψουμε αν τη ζητήσουμε άπό τουτό το χαρτί. Τί να λησμονήσεις; Τόν κόσμο; ...Μά σ' έχει λησμονήσει αυτός. Είναι ανάγκη και σύ; Κι αν θυμάσαι τόν κόσμο, θα πει πώς θυμάσαι αυτόν σαν προσωπικό σύνολο, μ' ενδιαφέρον για τόν καθένα πού τόν άποτελεί; Δέν μπορεί να πέσει στη μνήμη σου, όπως τόσα άλλα; Τα δένδρα, ο άέρας, τ' άστρα; Αύτά, γιατί δέν μάς ενδιαφέρουν προσωπικά; Δέν μπορεί κι αυτός ο κόσμος να μάς γίνει συνειδηση σαν ένα σύνολο χωρίς ιδιαίτερη χροιά στην κάθε του κίνηση; Νομίζω ναί.

Πρέπει να κλειστούμε στον εαυτό μας. Η ψυχή να μ'ν άνοιγεται στον καθένα, πού είναι «κόσμος». Δέν πρέπει να δειχνόμαστε στον κάθε, γιατί τότε, σαν δειχτούμε, όπως πραγματικά είμαστε, εκεί πού πρέπει και πού θάχει αξία. Καμιά δέ θά'ναι ή όφελεια. Θα μάς άγνοήσουν, γιατί δέν κάνουμε τίποτε τού ίδιού αίτερο. Αυτή ή δουλειά γινόταν σ' όλους, καιρό τώρα. Γι αυτό χρειάζεται σθένος για να μ'ν παρασυρθούμε στους άλλους. Να μείνουμε άγνωστοι. Γιατί έ'ται μόνο σε φοβάται ο δίπλα σου. Και μόνο με τού φόβο ζής σ' αυτό τόν κόσμο.

Πρέπει ν' απογυμνώσεις την ψυχή άπ' τους φραγμούς και τ' καμουφλαρίσματα, μόνο στον έξω, μόνο σ' αυτήνε, πού θα σε καταλάβει, πού θα σε νοιώσει έσένα, όχι εκείνον πού φαίνεται νάσαι.

Χρειάζεται έγχαρτέρηση, άσκηση στο κλείσιμο τού εαυτού σου. Θα δυσκολευτής. Ο κόσμος είναι πλάνος. Θα κοιπάσεις για να δυνηθείς να τού σταθείς ενάντια. Μά ή ευχαρίστηση πού θα αποκτήσεις έπειτα, δέν αξίζει τόν κόπο; Τόν αξίζει, βέβαια. Χρειάζεται, γιατί θα μάς ευχαριστήσει τότε, ή σκέψη πώς δοθήκαμε ολοκληρωτικά, με την ψυχή και τού σώμα άμόλυντα, χωρίς περιπέτειες, καθαρά σ' εκείνον, ή σ' εκείνη πού θα τύχη. Μά κι αν δέν τύχη; Θα μού πητε. Κι όμως, τί τού καλύτερο; Θα δυνηθούμε να φτάσουμε σ' εκείνο άπ' όπου προήλθαμε, σχεδόν όπως μάς παρέδωσε στη γη. Θα πάμε άγνοί. Δέν αξίζει τόν κόπο, έστω κι αυτό;—Μια υπόσχεση για την άλλη ζωή;...

Αν είναι έτσι, τότε πρέπει να μ'ν ζητάμε την παρηγοριά.—Δέν υπάρχει αίτια για ν' απαιτηθεί. Ούτε και τη λησμοσύνη.—Θα δείχνει δειλία τού νοού. Γιατί να μ'ν σκεφτούμε εκείνα, έτούτα, όλα;...

Τού μόνο πού πρέπει να ζητηθή—έστω κι άπόνα άσπρο χαρτί, είναι ή απασχόληση. Απασχόληση τού νοού και της ψυχής, όπου νάρθη ή ώρα να παραδώ-

σουμε αυτή την άγνόητα τού εγώ μας, εδώ—στον άνθρωπο, ή στον άλλο—στο Θεό.

Μια τέτοια απασχόληση ζήτησα και γώ τούτη τη βραδυά, νάβρω κάτι να τού μεταδώσω αυτό πού θέλω, και να μ'ν τού δώ να κατσοφιάσει, να μού πηέχι, να με λυπήσει με μιάν άρνηση... Διωγμένος μόνος μου άπ' τόν κόσμο, θέλησα να γράψω κάτι πού ίσως αύριο να μ'ν τού έγχοίνω, αν θάχω γίνει ένα με τόν κόσμο, αν θα ενδιαφέρουμαι για τού τι λέει...

Μά θα προσπαθήσω να μείνω έξω του.

Και προσπάθησα να μείνω έξω του. Κι άσκήθηκα σχεδόν στο μίσος. Κι άπόδιωξα τ' πάντα, πού με τραβούσαν στη ζωή τού κόσμου τούτου. Και μόρεσα πολλές φορές, και νίκησα τόν κόσμο. Τόν περιφρόνησα και τόν κατέβασα στη σκέψη. Είπα πώς τόν καταχτήσα, και χάρηκα πολύ. Είπα πώς τόν έκανα όργανό μου, κι ένοιωσα ίκανοποίηση. Μά τι παράξενα. Τόν καταχτήσα κι ούτε τόν μεταχειρίζομαι τόν έκανα όργανό μου, κι ούτε τόν διατάζω. Ένα άχρηστο άπόχτημα... πού μόνο βαρειά απασχόληση με κέοναγε. Κι άπόκαμα, κι άφησα τούτο τόν άγώνα.

Κι είπα πώς θάβανε μυαλό τουλάχιστον, και δέν θα με ξαναενοχλάγε. Και για μια στιγμή τού πίστεψα Κι άφησα να ξεφύγει και πάλι. Μ' άμέσως ξαναρχίνησε: Ζήτησε την ψυχή μου, τού σώμα, και τη σκέψη μου. Ζήτησε τούτος τώρα, να με καταχτήση. Έγινε κακός. Και μ' άνάγκασε και μένα να γενώ τού ίδιο. Κι άρχίνησε ένας άγώνας σκληρός. Μ' ήθελε, με ζήταγε, κι έκανε τού π'ν για να μ' αποχτήσει. Μεταχειρίστηκε όλες τις πλάνες τού υποσχέσεις, και με τράβηξε. Συχνά μ' έφερε σιμά του, άγγισα τη ζωή του, και γλυκάθηκα πολύ. Πλανήθηκα, και ζήτησα πότερο να τόν νοιώσω με την έλπιδα να με νοιώση και τούτος. Κι όσο προχώραγα στη ζωή του, τόσο και παιδεύομουν να βρω τού τι με τράβηξε δώ πέρα, κι όλο της έλπίδας και τού καιρού μου πού έχασα έρευνώντας τον. Και πολύ έπεσε στην υπόληψή μου ο κόσμος, και βρέθηκα σαν τότε στην ίδια θέση, να τόν αποστρέφουμαι και να τόν μισώ... μά τώρα πού δικαιολογημένα, πού λογικά. Ήξερα πώς πραγματικά δέ ζω στον ίδιο ρυθμό μαζί του. Πώς κάτι μάς χωρίζει. Κι αυτό τού κάτι, γινόταν όλο και πού βαθύ, όσο εγώ σκέφτομουν κι άνέβαινα τ' σκαλοπάτια της σοφίας, κι όσο άπ' την άλλη έφτανα στα πού μυστικά τούτου τού κόσμου. Έβλεπα μ' άλλα μάτια, αυτά πού για μια στιγμή νόμισα πώς με θέλγουν, πώς τ' αγαπώ...

Πολλοί με μέμφτηκαν πώς δέν έχω άκέραιη γνώση και χαρακτήρα, προφασιζόμενοι τούς όλιγόστιγμους παραδαρμούς μου. Μ' όλη μου τη θέληση, τού έξέτασα και τούτο, μά πάντα ένοιωθα καλύτερα τώρα, πού άσφαλισμένα, πού είχα γνωρίσει για λίγο κείνο πού μισούσα τώρα. Ένοιωθα πού στεριωμένος σ' αυτό τού αίστημά μου. Γιατί είχα δοκιμάσει όλα. Κι είχα διαλέξει πιά: έ ν α.

ΠΟΙΟ ΝΟΜΙΖΕΤΕ
ΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑΝΑΙ ΤΟ
ΙΔΑΝΙΚΟ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ;

ΝΙΚ ΚΟΝΤ

Στὸ πιὸ πάνω ἐρώτημα, ποὺ ἔθεσε ἡ «Νεανικὴ Ζωή» στὸ προηγούμενο φύλλο τῆς, ἀπαντᾷ σήμερα ὁ νέος πεζογράφος κ. Νότης Κ. Ρουσιάνος, ὁ συγγραφέας τῆς «πορείας τοῦ Σάλιαγκα» καὶ τῶν «Ἑπτὰ Σκαλοπατιῶν».

— Ποιὸ νομίζω πὼς πρέπει νᾶναι τὸ ἰδανικὸ τῶν νέων ;

Σωστὰ θέττει ἡ «Νεανικὴ Ζωή» τὸ ἐρώτημα, ἀφοῦ τὸ ἴδιο τοῦτο μᾶς βρόντοφωνάζει πὼς οἱ νέοι μᾶς πρέπει πρῶτ' ἀπ' ὅλα νᾶχουν ἰδανικά !

Ἄν ξέφτισε τοῦτος ὁ Πολιτισμὸς, ἂν κινδυνεύει εἶναι γιατί κοντέψαμε νὰ μείνουμε χωρὶς ἰδανικό.

Στὸν κόσμο ἐτοῦτο φάνηκαν τριῶν λογιῶν πολιτισμοί.

Φάνηκαν ἐκεῖνοι ποῦχανε γιὰ βάση τους τὴν ὕλη. Πέθαναν χωρὶς ν' ἀφήσουν παρὰ ἀσήμαντα ἀχνάρια.

Φάνηκαν οἱ ἄλλοι ποῦχανε γιὰ βάση τους τὴ Θρησκεία—τὴν ὅποια θρησκεία—δημιούργησαν, σάθησαν, μεγάλοι ὁ ἕνας ἀντικαθιστοῦσε τὸν ἄλλο καὶ τελικὰ χάθηκαν.

Ἦρθε κι' ἕνας πολιτισμὸς ποὺ δὲν πρόκειται νὰ σβύσει ποτέ οἱ ἀνταυγείες του. Ἦταν ἕνας πολιτισμὸς ποῦχε γιὰ βάση του τὸ Πνεῦμα. Τοῦτος ἦταν ὁ δικὸς μᾶς Πολιτισμὸς !

Νέοι μου φίλοι, ἐσᾶς ποὺ σᾶς χάιδεψε ὁ πιὸ χαρούμενος ἥλιος. Ἐσᾶς ποὺ σᾶς ζωγράφισε τὰ μάτια ὁ πιὸ διάφανος οὐρανός. Ἐσᾶς ποὺ σᾶς κράτησαν—χιλιετηρίδες δλόκληρες—ἀξένιαστους ἀπὸ τίς ἐπιμεῖξιες οἱ ὑψηλές ὀροσειρές τῆς Πατρίδας μᾶς.

Νέοι μου φίλοι, ὑπηρετήστε τὸ Πνεῦμα. Βάλτε τὸ ἰδανικὸ σας καὶ σηκώστε το ἐκεῖ ψηλὰ ποὺ τόστησαν οἱ ἀρχαῖοι δουλευτὲς τῶν χωραφιῶν μᾶς. Εἶναι

τὸ μεγαλύτερο δῶρο ποὺ ἔχουμε νὰ δώσουμε στὸν Κόσμο.

Τὸ δωρήσαμε στὴν Ἀνθρωπότητα ἐδῶ καὶ τρεῖς χιλιάδες χρόνια μιὰ φορὰ. Τὸ κράτησε, τὸ γέρωσε, τὸ γλώμιανε. Κινδυνεύει νὰ τὸ σκοτώσει γιὰ πάντα.

Σηκώστε τὸ παράστημά σας. Βάλτε ὅλη τὴν ὁρμή σας. Σηκώστε ψηλὰ τὸ Πνεῦμα ποὺ κινδυνεύει. Καθαρίστε μὲ τὴν ἀγνότητά σας τοὺς λεκέδες ποὺ τὸ γιόμισε ἡ βρωμισμένη Εὐρώπη.

Κάντε το νὰ λάμψη πάλι ζωηρὸ καὶ νὰ ζεστάνη τὸν Κόσμο.

Ὅταν τὸ καταφέρετε τοῦτο ἐδῶ, τότες δωρήστε το γιὰ δευτέρη φορὰ στὴν Ἀνθρωπότητα.

Τέτοιο δῶρο μόνο τὰ Ἑλληνικὰ νειάτα μποροῦν νὰ τῆς τὸ προσφέρουν.

Κι' ἕνα τέτοιο ἰδανικό, μόνο σ' ἕνα Καινούργιον Ἀνθρωπο ταιριάζει.

***

Ὁ καθηγητὴς τοῦ Α' Γυμνασίου Πειραιῶς κ. Παυλίδης λέγει : Στὸ θέμα αὐτὸ γιὰ νὰ ἀπαντήσῃ κανεὶς πρέπει νᾶχει ὄρες στὴ διάθεσή του. Εἶναι θέμα πλατὺ, βαθὺ καὶ πολὺ λεπτό. Σύντομα σᾶς λέγω ὅτι ἰδανικά τῶν νέων εἶνε πολλά. Ὁ νέος ἔχει ὀρισμένες ἀπαραίτητες φιλοδοξίες. Θέλει νὰ προοδέψῃ. Νὰ γίνῃ κάτι ποὺ ὁ ἀπλαστος νοῦς του ἔχει συλλάβῃ. Γιὰ νὰ πετύχῃ ὅμως αὐτὸ τὸ κάτι πρέπει νὰ καταρτιστεῖ κατάλληλα. Ἔτσι θᾶνε ἄξιος νὰ βγεῖ αὐριο στὴν κοινωνία, μὲ σκοπὸ ὅχι μόνο νὰ ὠφεληθεῖ αὐτὸς ἀλλὰ πιὸ πολὺ νὰ ὠφελήσῃ τοὺς ἄλλους. Ἡ ἐπιτυχία του αὐτὴ πρέπει νᾶνε καὶ τὸ ἰδανικὸ του.

Φ Θ Ι Ν Ω Π Ο Ρ Ο

Τοῦ Κ. ΑΣΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Ἄπὸ τὰ δέντρα, ξερὰ τὰ φύλλα
πέφτουν ἀθόρυβα κάτω στὸ χῶμα
κι' ἐγὼ αἰσθάνομαι μὲ ἀνατριχίλα
νὰ μοῦ γεμίζει τ' ἄδειο μου σῶμα.

Μαδάει ἐντὸς μου καθ' ὁμορφιά
κάθε τί ὄρατο πὰ μοῦχει λείπει.
Ὡ, τὸν ὀρίζοντα σὺν συγγενιά
τοῦ εἶναι μου ἔχει γεμίσ' ἡ θλίψη.

Ἦρθε φθινόπωρο· πέφτουν ψυχάλες
πάνω στὰ χῶματα τὰ νοτισμένα.
Στῆς νοσταλγίας τίς γκριζες σάλες

μπαίν' ἡ ψυχὴ μου σκοῦρα ντυμένα,
λὲς καὶ πενθᾷ γιὰ ὄρες ἄλλες
σὺν χελιδόνια ποὺ πᾶν Ὡϊμένα !

ANDRE GIDE

ΒΡΑΒΕΙΟΝ Ν'ΟΜΠΕΛ 1947

Τὸ φετεινὸ Βραβεῖο Νόμπελ τῆς φιλολογίας τὸ πῆρε καθὼς πολλοὶ τὸ περίμεναν, ὁ Ἀντρέ Ζίντ, ἓνας ἀπ' τοὺς μεγαλύτερους ἐκπρόσωπους τῶν Γαλλικῶν γραμμάτων, πού με τὸν ποιοτικὸ καὶ ποσοτικὸν ὄγκο τοῦ ἔργου του, δίκαια ἔχει καταλάβει, ἀπὸ χρόνια τώρα, τὴν πρέπουσα θέση στὴν παγκόσμια φιλολογία... Ἡ ἀπονομή, σήμερα, τοῦ Βραβείου Νόμπελ στὸν Ζίντ εἶναι μιὰ ἐπίσημη ἀναγνώριση καὶ δικαίωση ἐνὸς ἔργου ἀληθινοῦ καὶ δυνατοῦ πού ἄφησε τὰ ἴχνη του με τ' ἀδρὰ πολυσκεδισμένα σημάδια στὶς γεννιές πού ἀκολουθήσανε.

«Ἦταν ὁ πνευματικὸς καθοδηγητὴς μιᾶς φλογερῆς νεότητος. Δημιούργησε—θέλω νὰ τὸ πιστεῦω—μιὰ μόδα, μιὰ στάση...» (Louis Chaigne).

Ὁ Ζίντ γεννήθηκε στὶς 22 Νοεμβρίου τοῦ 1869 καὶ στὰ εἰκοσιδύο του χρόνια, πρωτοεμφανίστηκε στὰ Γαλλικὰ γράμματα με «τὰ τετράδια τοῦ Ἀντρέ Βάλτερ», κ' ὕστερα ἀπὸνά χρόνο με τὰ «ποιήματα τοῦ τοῦ Ἀντρέ Βάλτερ» (1892). Ὁ Ζίντ ξεκινάει ἀπ' τὸν συμβολισμὸ ἀναπτυνγμένος μέσα στὴν ἀτμόσφαιρα τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Μαλαρμέ.

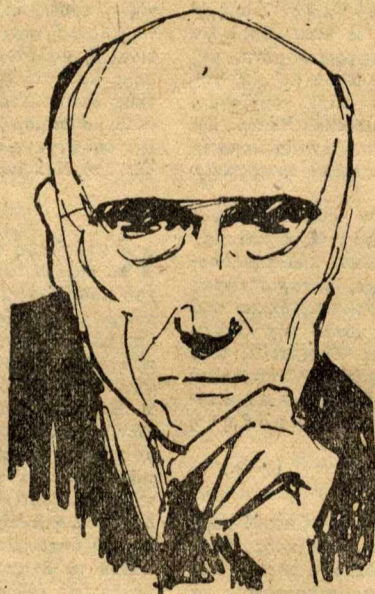
«Ἀπὸ τοῦτο τὸ ἱστορικὸ σπῆτι πού ὑπῆρξε γιὰ χρόνια ἡ ζεστή φωλιά τοῦ συμβολισμοῦ, ἀνοίξε ὁ Ζίντ τὰ φτερά του» (Γεώργ. Φτέρης).

Ἔτσι φτάνει στὶς «Γῆινες Τροφές» (Nourritures Terrestres. 1897) πού εἶναι

«Ἐνας πρόλογος στὸ ἔργο του δπου βρίσκεται ὁ ἴδιος δλόκληρος ἀναζητώντας τοὺς δρόμους «μιᾶς παθητικῆς ζωῆς» στὴν ἀρνηση καθεξέως ἀνοήτων ἀναζητώντας τὴν «αἰσθητικὴ ἔκσταση» καὶ καταδικάζοντας κάθε τι πού δὲν εἶναι «αἰσθητικὴ καὶ θέρμη».

(Γεώργ. Πράτσινας)

Ἀλλὰ καὶ σ' ὄλο τὸ ἔργο του ὁ Ζίντ δείχνει δλοφάνερα πὼς

«Ὀλη ἡ προσπάθειά του ἀποβλέπει στὸ νὰ δγάλει τὸν ἄνθρωπο ἀπ' τὸν ἑαυτὸ του, νὰ τὸν λυτρώσει ἀπ' τοὺς δογματισμοὺς, ἀπ' τὶς παραδόσεις, ἀπ' τὶς συνθήκες καὶ νὰ τὸν καλέσει γιὰ περιπετειώδη ξεκινήματα».

(Louis Chaigne)

«Μέσα στὴ λογοτεχνικὴ παραγωγή τοῦ Ζίντ «οἱ Κιβδηλοποιοὶ» (Les Faux Monnayeurs) εἶναι τὸ πιὸ πολύπλοκο ἔργο του καὶ ἴσως τὸ πιὸ πλούσιο σὲ κρυφές προθέσεις, σὲ ὑποβολή. «Οἱ Κιβδηλοποιοὶ» εἶναι τὸ δράμα τῆς οὐσίας τοῦ ὄντος».

(Γεώργ. Πράτσινας)

Στὸ ἔργο τοῦ Ζίντ μποροῦμε νὰ διακρίνουμε ἐπιδράσεις ἀπὸ τὸν Νίτσε, τὸν Ντοστογιέφσκη, ἀκόμα καὶ ἀπὸ τὸν Οὐαίλδ.

«Τὸ ἔργο τοῦ Ζίντ ἔχει γεννηθεῖ ἀπ' τὴν περιέργεια, ἔχει γεννηθεῖ ἀπ' τὸν θαυασμὸ, ἀπὸ μιὰ δίψα, ἀπὸ μιὰ ἀνάγκη, δὲν ἔχει γεννηθεῖ ὁμως ἀπ' τὴν δδύνη»

(Louis Chaigne)

«Τὰ ἀφηγήματα τοῦ γάλλου συγγραφέα εἶναι ὅ,τι καλύτερο, ὅ,τι οὐσιαστικώτερο ὑπάρχει μέσα στὸ πολυποίκιλο ἔργο του. Ὁ «Ἀνηθικολόγος», ἡ «Στενὴ Πύλη», ἡ «Ἰσαβέλλα», ἡ «Ποιμενικὴ Συμφωνία» εἶναι τέσσερα πραγματικὰ ἀριστουργήματα πού πλούτισαν τὴ γαλλικὴ λογοτεχνία. Πολλοὶ δὲν κατάλαβαν τὴ σημασία τους, οὔτε τὴ βαθύτατη εἰρωνεία τους. Ὁ ἴδιος ὁ Ζίντ ἐξηγεῖ στὸ «Ἡμερολόγιό» του τὶς μυστικὲς προθέσεις του. «Ἄν ἐξαιρέσουμε τὶς Τροφές, ὅλα τὰ βιβλία μου εἶναι βιβλία εἰρωνικὰ εἶναι βιβλία κριτικῆς. Ἡ Στενὴ Πύλη εἶναι ἡ κριτικὴ κάποιας μυστικῆς τάσης· ἡ Ἰσαβέλλα ἡ κριτικὴ κάποιας μορφῆς τῆς ρομαντικῆς φαντασίας· ἡ Ποιμενικὴ Συμφωνία ἡ κριτικὴ κάποιας μορφῆς ψεύδους τοῦ ἑαυτοῦ μας· ὁ Ἀνηθικολόγος ἡ κριτικὴ κάποιας μορφῆς τοῦ ἀτομικομοῦ».

(Γεώργ. Πράτσινας)

«Τὸ στυλ τῶν Γῆινων Τροφῶν ἔχει περισσότερὴ λάμψη, τῆς Στενῆς Πύλης εἶναι πιὸ λιτό καὶ τῆς Ποιμενικῆς Συμφωνίας πιὸ ἄγνό».

(Louis Chaigne)

Τέλος, μέσα σ' ἄλλα ἔργα τοῦ Ζίντ, πού εἶναι καὶ δυὸ δοῦματα «Ὁ βασιλεὺς Καντώλ» καὶ «Ὁ Σαοῦλ», ξεχωρίζει τὸ περίφημο «Ἡμερολόγιό» του.

«Τὸ Ἡμερολόγιό τοῦ Ζίντ εἶναι ἡ πιὸ συνταρακτικὴ (σὲ πολλὰ σημεία) ἐξομολόγηση ἐνὸς σύγχρονου συγγραφέα. Ἐξομολόγηση πού ἐκτείνεται σ' ἓνα χρονικὸ διάστημα πενήντα ἐτῶν (1889-1939)

(Γεώργ. Πράτσινας)

«Ἀλλὰ ὁ Ζίντ δὲν περιορίζεται μόνο στὸ συγγραφέα. Εἶναι ἓνας συνθετώτερος ἄνθρωπος καὶ μαζί με τὰ ἔργα πού ἔγραψε—μιὰ μεγάλη σειρά ἀπὸ βιβλία μεταφρασμένα σ' ὅλες τὶς γλώσσες—ἔχει καὶ τὴ ζωὴ του, ἐπίσης ἐνδιαφέρουσα.»

(Γεώργ. Φτέρης)

Μ' αὐτὸ τὸ μικρὸ σημεῖωμα, δὲν κάναμε τίποτε ἄλλο παρὰ μιὰ μικρὴ σκιαγραφία τοῦ μεγάλου συγγραφέα, γιὰ τοὺς ἀναγνώστες μας.

(φ. ν.)

ΒΙΒΛΙΟ

"Αλλη Κωτσάκη «Αποστάτες» (Μυθιστόρημα).

Κάποιος κριτικός—δεν αναφέρω το όνομά του—γράφοντας για τους «Αποστάτες» του κ. "Αλλη Κωτσάκη, έδωσε τον χαρακτηρισμό: «Ένα μυθιστόρημα φυλής» θά διαφωνήσω μαζί του. Είναι ή αφήγηση μιās τεράστιας πάλης, ενός έπικού αγώνα που διαδραματίζεται μέσα στην πιο άπλη και γαλήνια σκηνοθεσία. Οι "Ηρώες του ανθρώπινου, ζουν κάτω από ένα γαλάζιο ουρανό, δουλεύουν τη γη, πιστεύουν στον Θεό και στην αγάπη των Ανθρώπων, πιστεύουν όμως και σε κάτι παράξενες και άπροσδιόριστες δυνάμεις που κινούνται αδιάκοπα ανάμεσα ουρανού και γης, είναι άλυσοδεμένοι από τρομαχτικές προλήψεις, και αντικρύζουν τη ζωή και τό θάνατο πέρα από τις άπλες φυσικές τους μορφές μ' έναν τρόπο που αν δεν είναι ή γνώση μένει όμως πάντοτε μιὰ βαθύτατη πίστη «Τά πουλιά της Βραζιλίας» και «οι ποντικοί της Ινδίας», 'Ο Ειρηνόδικος και ό Τηλεγραφήτης με τις κυρίες τους, είναι γι' αυτούς τό σύμβολα μιās μακρυνής ζωής γιομάτης μυστήριο κι' έξωτισμό. Είναι οι σκελετοί του άγνωστου ντυμένοι με τό φανταχτερά ύφάδια μιās πρωτόγονης φαντασίας. Είναι ή πρώτη «Αποστασία» τό πρώτο σπάσιμο ενός στενού όρίζοντα που πίσωθέ του άνοίγεται ένας Κόσμος γιομάτος άπροσδιόριστα θέλητρα και ύποσχέσεις. «'Ο Θεός Νικήτας» είναι ό άνθρωπος που γεννήθηκε κάτω από τον ίδιο ουρανό, πάλεψε, δοκιμάστηκε σαν κι' αυτούς και στο τέλος νικημένος φεύγει. Από κει και πέρα τον παίρνει ό θρύλλος στα διάπλατα φτερά του, τον μεταμορφώνει, τον θεοποιεί και μιὰ μέρα τον ξαναφέρει πίσω χωρίς γά τον άπογυμνώσει από τον φανταχτερό χιτώνα του. Έξ άλλου δεν ύπάρχει τέτοιος φόβος γιατί ό Θεός Νικήτας προσέχει καλά τό μυστικό του και θά φύγει την κατάλληλη στιγμή.

— 'Ο Ραούλ ό μάγος φαρμακοπυλητής! Δεν θυμάμαι αν ή Έλληνική πεζογραφία μας έδωσε με τόσο έντονες γραμμές ένα τόσο ζωντανό τύπο, μιὰ τέτοια ένσαρκωμένη προβολή όλων των προλήψεων που κυριαρχούν σε μιὰ όρισμένη Κοινωνία ανθρώπων.

Κάποιες εικόνες του αναδίνουν όλη την άτμόσφαιρα μιās Βαλπούργιας νύχτας σαν κι' αυτές που μας έδωσε με στίχους φωσφορικούς ό

Γκαίτε. 'Ο 'Αναγνώστης παρακολουθεί την αφήγηση μ' ένα δέος και μ' ένα συναίσθημα παρόμοιο με μικρού παιδιού που άκούει ένα τρομαχτικό παραμύθι. 'Ο «Σβέντζος» κατακόκκινος, μιὰ φριχτή κορικατούρα, μπερδεμένη σε μιὰ ακαθόριστη μάζα από φλόγες και θειάφινους καπνούς αναπηδά όλοζώντανος μέσα απ' αυτές τις σελίδες. 'Αργότερα θά συναντήσουμε τη «Γιωργούλα». Μιὰ μαρτυρική μορφή, πόσο ανθρώπινη αλήθεια! 'Η άκούραστη δουλεύτρα της γης. Τό καλό στοιχείο του σπιτιού. 'Η λατρεία κι' ό φόβος των παιδιών. 'Ολα τά φροντίζει, όλα τά προλαβαίνει, δεν φοβάται κανένα έκτός από τό Θεό. 'Η Γεωργούλα ή φτωχή νικημένη επαναστάτισσα, που βγαίνοντας ξαφνικά από τά πέτρινα καλντερίμια του χωριού και προσιτερνώντας τον κόμπο, βρέθηκε ξαφνικά βυθισμένη «στα λασπόνερα του βάλτου εκεί που δίνουν και παίρνουν οι θέρμες». 'Η Γεωργούλα πέθανε, όμως ό θάνατος την άπολύτρωσε. Και ή Λένη πέθανε, μά εκείνη δεν την λυπήθηκε ό θάνατος. 'Η ζωή του χωριού άδέκαστη, άδυσσώπητη ξεπροβόδισε την πομπemήν έξω από τον άπαράγραφο αυτό κύκλο, που μέσα του γεννιούνται, ύποφέρουν και πεθαίνουν οι πρωτόγονες κοινωνίες... "Έπειτα έρχεται ή καταστροφή.

...«Τά φυτά και τά λουλούδια μαράθηκαν και δεν μπόρεσαν να δώσουν καρπό· μέρα με τη μέρα ξεψυχάνε κι' άς ήταν να μην καταλαβαίνουν τό τί μας μέλλεται...

... «'Ανοίξαν οι κατορράχτες του ουρανού, τά χωράφια γενήκανε βάλτοι, ζά κι' άνθρωποι πνιγkανε, σπία διαλυθήκανε και τά ποτάμια ξεχειλίζανε παίρνοντας σβάρνα τά γεφύρια... «Νά φύγουμε... να σωθούμε. Νά πάμε μακριά στην μεγάλη πολιτεία, στην Πρωτεύουσα. Ξεκινήσαμε! 'Εδώ σταματάει τό βιβλίο κι' από δω άκριβώς άρχίζει τό μεγάλο δράμα της ζωής. 'Εδώ άρχίζει ή αδιάκοπη πάλη ή προσπάθεια της προσαρμογής. 'Ο άγώνας για την κατάκτηση της έχθρικής πολιτείας, οι βιαστικοί κι' αδιάφοροι άνθρωποι, οι θλιβερές και χαρούμενες καταστάσεις που δεν βρίσκουν μιή έκφραση μιή ανταπόκριση γιατί τά λόγια έχουν χάσει τη δύνομή τους. 'Εδώ δεν ύπάρχουν τά ποντίκια της 'Ινδίας, μιή τά πουλιά της Βραζιλίας. Τό θελκτικό μυστήριο άπογυμνώνεται. Χιλιάδες Ειρηνόδικες και τηλεγραφήτες κυκλοφορούν στους δρόμους σαν νευρόσαστα. Ούτε ένα ζωο άγαπημένο ούτε μιὰ σπι-

θαμή καρπερης γης για να χωνέιη τό δάκρυ της άπελπισίας τους. "Έπειτα ή τεράστια πάλη σε όλιστικώτερη έκδήλωσή της. 'Ο άγώνας για την έπιβίωση. Μιὰ αδιάκοπη άγωνία που ξεελίσσεται σ' ατέλειωτες φάσεις. Οι «Αποστάτες» του "Αλλη Κωτσάκη με την συνθετικότητά τους τό προσωπικό ύφος και την ώφραία γλώσσα τους παίρνουν μιὰ ξεχωριστή θέση μέσα στην λογοτεχνική παραγωγή των τελευταίων χρόνων.

Γιώργου Ν. Κάρτερο, «'Αντιφεγγίσματα της ψυχής μου» (Ποήματα).

«'Ισως έτσι κάποτε βρεθούν πολλοί, ό περισσότερο να ποιν κάποιον καλό λόγο και για μένα», γράφει πρόλογίζοντας τό βιβλίο του ό κ. Γιώργος Κάρτερο. Τόν καλό λόγο δεν πρόκειται να τοϋ τον άρνηθούμε, γιατί πραγματικά ζείζει όλες μας τις συμπάθειες ό νέος ποιητής. Μιὰ τρυφερότητα και μιὰ εύγενική διάθεση, διακρίνει τά τραγούδια του. Κάποιες όμως τεχνικές άδυναμίες στη συγκρότηση και στη μουσική έπεξεργασία του στίχου, δίνουν την έντύπωση ότι ό κ. Κάρτερο, δεν μπόρεσε ή δεν θέλησε να έπιμείνει περισσότερο στο σμίλευμα της μορφής και άφισε την αυθόρμητη και πηγαία λυρική του διάθεση να ξεχυθεί σε άνεξέλεκτα μορφικά σχήματα. Μιὰ κάποια έκζήτηση στις σύνθετες και άσυνήθιστες λέξεις φέρνει ένα αποτέλεσμα διαφορετικό απ' αυτό που θά έπιθυμούσε, π. χ. «άστροσβύστρα χαρουγή», «στα ψυχοβάθια μου», «άγνωτάπεινο βλαστάρι», «έλπιδόφερτοι πόθοι», «καταροστάλαχτα στοιχεία» κ.ά. Είναι λέξεις που θάπρεπε να τις άποφεύγει γιατί ζημιώνουν άκόμα και τά πιο πηγαία και ελικρινή τραγούδια.

Στό δεύτερο μέρος της συλλογής συναντάμε μερικούς λιτούς και άπέρριτους στίχους που ξεχειλίζουν ώστόσο από αίσθημα και συγκίνηση. 'Ακούμε τό γιομάτο άφέλεια παράπονο του δεκαεφτάχρονου (δεν ήταν περισσότερο) τραγουδιστή, ν' άπλώνεται, με τί άνεση αλήθεια, σ' αυτό τό τεράστιχο.

"Όσοι τά τραγούδια μου διαβάζουν άπορροϋνε
Κι' όλοι γι' αυτήν που τραγουδά μου
[λένε, με ρωτούνε'
«Ποιά νάναι τούτη π' άγαπās μ' αγάπη
[περισσά;»
Μά απ' όλους, ούτε μιὰ φορά δεν ρώτη-
[σεσ έσύ...

Στίχοι που φέρνουν την ανάμνηση του περιήμου συνέτου του 'Αρβέρ.

Ο Γιώργος Κάρτερ μάς δίνει

πολλές ελπίδες για μία σύντομη και γοργή εξέλιξη· μερικά μάλιστα τραγούδια από τα τελευταία του που διάβασα, δικαιολογούν αρκετά τις

διαπιστώσεις και την κάποια αούτη-ρότητα αυτής της κριτικής για το πρώτο του βιβλίο.

ΤΑΣΟΣ ΠΑΠΠΑΣ

Θ Ε Α Τ Ρ Ο

Μ. Άντερσον.— «Ιωάννα της Λωρραίνης» (Θέατρο Κοτοπούλη)

Ο Μάξγουελ Άντερσον στην Άθινα. Σάν άνθρωπος και σάν συγγραφέας. Σάν άνθρωπος για πρώτη φορά. Άριστος οι έντυπώσεις μας. Σάν συγγραφέας με δεύτερη γνωριμία στην «Ιωάννα της Λωρραίνης». Θάθελα να ξεχωρίσω το έργο, από την θεατρική του έρμηνεία που παρακολούθησα. Θά πεθυμούσα να διάβαζα το έργο. Είμαι σίγουρος πως θάβρισκα ακόμα πολλές όμορφιές, που δέν ήταν δυνατό να βρω από τη παράσταση. Πρωτοτυπία· ο μονόλογος της συγγραφικής δημιουργίας τοποθετημένος με τεχνική πληρότητα στις διαφωνίες των θεατρικών που προβάρουν την «Ιωάννα της Λωρραίνης». (Όλο το έργο είναι μία δοκιμή). Πνευματικότητα· «Γιατί πιστεύεις αυτό που πιστεύεις», με μία καλή παρεμβολή του Πιστεύω τον συγγραφέα κοινωνικά και καλλιτεχνικά. Ποίηση. Σκηνική οικονομία. Αυτά είναι μερικά από τα προτερήματα του έργου. Υπάρχουν κι άλλα. Δέν μάς τάδωσαν όμως όλα οι ήθοιοι.

Κάποιος μεγάλος θεατρικός συγγραφέας έπρεπε ότι «σκοπός της τέχνης είναι η συγκίνηση για τη συγκίνηση». Αυτή τη δεύτερη συγκίνηση όμολογώ πως δέν την έννοιωσα από την παράσταση της «Ιωάννας της Λωρραίνης». Άν αυτή η «πρόβα» έμοιζε με την παράσταση που θάδινε ο θίασος, ο υπό τον Τζίμμου Μάστερς, τότε μάταια μίλισε αυτός ο σκηνοθέτης πε-

ρι έπιτυχίας. Περισσότερο συγκινητικά απόδωσε ο θίασος όταν έπαιζε θίασο. Δέν ξέρω γιατί. Ίσως να βρισκόταν στο στοιχείο του.

Η Μανωλίδου όχι όσο θάπρεπε και περίμενα πιστική. Πλησίασε βέβαια κατά πολύ τον τύπο της Ζάν Ντ' Άρκ. Οι σκηνές των προσευχών ήταν οι καλλίτερες της. Εκεί πράγματι δημιούργησε.

Ο Παππάς στον άπλο ρόλο του σκηνοθέτη πολύ καλός, αντίθετα με τον ρόλο του Ιεροεξεταστή. (Ένας καλός σκηνοθέτης θά πρέπει νάναι και καλός ήθοιοιός). Ο Κατράκης κι η Χατζηαργύρη απόδωσαν Ικανοποιητικά. Έπίσης ο κ. Βακαλό με τις ταιριασμένες στο έργο σκηνογραφίες του.

Σ α ί ξ η ρ.— Ριχάρδος Β' (Εθνικό Θέατρο)

Τόν Νοέμβρη, το Έθ. Θέατρο έγκαινιάζοντας την ΙΘ' θεατρική του περίοδο, ανέβασε ένα από τα δέκα έργα της Ιστορικής σειράς του W. Shakespeare, τόν «Ριχάρδο Β'». Το περιεχόμενο του έργου παρμένο από τα γεγονότα που συνέβησαν στα 1399 στην Άγγλία, αρχίζει με την άνατιολόγητη έξορία του Έρρίκου Μπόλινγκμπροκ από τόν βασιλιά Ριχάρδο και τελειώνει με την βασιλεία του Έρρίκου Δ' και τήν δολοφονία του Ριχάρδου. Η δραματουργική άξια του Shakespeare δείχνεται κι έδω μ' όλη της τήν δυναμικότητα·

«Το χρυσό τουτο στέμμα, κοίτα μοιάζει σάν ηηγάδι βαθύ με δυό κουβάδες

που γεμίζουν ο ένας τόν άλλον: ο άδειος χορεύει πάντα στον άέρα: ο άλλος είναι κάτω, γεμάτος και δέν φαίνεται. Ό από κάτω κουβάς, γεμάτος δάκρυα, είμαι έγω που πατίζομαι με πίκρα, ενώ σου πάζ ψηλά».

Έτσι μιλεί ο Ριχάρδος στον Έρρίκο και τα λόγια του είναι η τέλεια ποιητική ζωντάνευση δύο χαρακτήρων, δύο ήρώων.

Ο κ. Χόρν ήταν «ό άγαπημένος ήθοιοιός» που άνάφερε ο Δούκας του Γιόρκ. Ήταν σίγουρα ο Ριχάρδος που ήθελε ο Shakspeare. Ο μονόλογος της τρίτης πράξης θά μου μείνει άλησμόνητος. Ο κ. Χόρν με τόν βαθύ έσωτερισμό του, συνεχώς άνεβαίνει. Η τεχνική του κ. Κατσόπουλου ως Μπόλινγκμπροκ μάς φάνερωσε άλλη μία φορά, τήν δύναμη του δημιουργικού ήθοιοιού. Η κ. Μυράτ έπαιξε με ένταση και ιδιαίτερα στην κρίσιμη σκηνή του άποχωρισμού. Από τούδε είκοσιτρείς άλλους ήθοιοιούς του θιάσου, ξεχώρισαν ή κ. Σ. Άλκαίου, ή καλή πάντοτε στους χαρακτηριστικούς ρόλους της, ή κ. Παρασκευάς ή κ. Λυγίζος ή ή κ. Ροζάν. Τα ντεκόρ του κ. Κλώνη παρ' όλη τήν άπλότητά τους, ήταν σε πολλές εικόνες, άντιαισθητικά. Η μετάφραση του κ. Καρθαίου ποιητικότητα και άριστοτεχνική, άποδίνει τήν Σαιξπηρική Ίδιουτυπία.

Γενικά ή παράσταση ήταν μία από τις έπιτυχίες του Έθνικού μας θεάτρου. Σ' αυτό βέβαια, συντέλεσαν κατά πολύ, οι μεγάλες σκηνοθετικές Ικανότητες του κ. Ροντήρη.

ΓΙΩΡΓ. Ν. ΚΑΡΤΕΡ

Ζ Ω Γ Ρ Α Φ Ι Κ Η

«Σχέδια γυμνού»

Αυτό που γίνεται στις δυό μικρές και χαριτωμένες αίθουσες του «Ρόμβου», ή προσπάθεια για τή γνωριμία του κοινού με κάθε είδους τεχνικής και θέματος, διαφορετικού κάθε φορά, είναι μία έκτροχίαση άπ' τήν μονότονη γραμμή που ακολουθούν τα τελευταία χρόνια οι έκθέσεις, μία προσπάθεια που αξίζει να τήν προσέξουμε ιδιαίτερα και να δώσουμε τó χέρι—είτε σάν επισκέπτες, είτε σάν συνάδελφοι—για τήν ήθική και δλική ικανοποίηση των καλλιτεχνών που συντείνουν για τήν πραγματοποίηση του σκοπού του «Ρόμβου».

Ίσως άπ' τήν έκθεση θεατρικών προσχεδίων του Τσαρούχη και τήν πρώτη έκθεση του καλλιτεχνικού τμήματος της Κεραμεικής Έταιρίας Λαυρίου με τή διεύθυνση του Πάνου Βαλασαμάκη, ή «Ρόμβος» έρχεται να μάς χαρίσει τήν αισθητική συγκίνηση με τα 42 σχέδια γυμνού, 7 διακεκριμένων μας ζωγράφων.

Η μελέτη του γυμνού, σάν «λάδι» αλλά προπάντων σάν άπλο σχέδιο, έχει και για τόν ίδιο τόν καλλιτέχνη και για τόν επισκέπτη τή γοητεία του, που τήν εξασκεί κατά πρώτο λόγο, φυσικά, με τή δύναμη της τέχνης του, αλλά και με τόν αισθησιακό του χαρακτήρα... Ό,τι μάς κάνει να θρίσκουμε τή γοητεία αυτή σε μίαν έκθεση σχεδίων, δέν είναι μόνο ή επίδραση που έχει άπάνω μας τó «γυμνό», (άν υπάρχει), αλλά κι' οι δυνατότητες που δίνουνε οι φιγούρες, γενικά, στον καλλιτέχνη, γι' άπειρους συνθετικούς συνδυασμούς, έτσι που ό τεχνίτης να θρίσκει τó δρόμο του, καθώς ή ψυχικός του κόσμος τόν οδηγεί. Κι' είναι άλήθεια, πως κάθε γραμμή είναι και μία ξ κ φ ρ α σ η.

Ο κ. Γουαρρόπουλος, που χρόνια είχε να εμφανιστεί σ' έκθεση, ξεχωρίζει με τήν ιδιότητα τεχνική του σε μεγάλα σχέδια. Πέντε κορίτσια. Σχεδόν στήν ίδια στάση. Πέντε κορίτσια, που δε ζούνε παρά μόνο μέσα στον καλλιτέχνη ή κα-

λύτερα στον κόσμο του καλλιτέχνη, που να ένας κόσμος παραδεισιακός κι' άχνός, έτσι καθώς θά τόν ήθελε και τόν τον τόν κόσμο, τόν γήινο... Τα βλέμματα των κοριτσιών δείχνουνε προσμονή κι' έκσταση.

Ο κ. Κανέλλης προσγειωμένος στην πραγματικότητα, με τή θετική και χοντρή γραμμή του, μάς παρουσιάζει μία παλλόμενη ζωή σε όμορφα νεανικά κορμιά και δείχνεται έτσι ό περισσότερο αισιοδόξος.

Σ' ένα φανταστικό κόσμο ζούνε και τα γυμνά του κ. Γ. Βακαλό, που όμως δέν είναι άπαλός και δέν μπορεί να μάς ελκύσει. Ίσως γιαυτό να φταίει ή πολύ εκζήτηση, που υπάρχει στα γεωμετρικά σχήματα και στο διακοσμητικό στοιχείο.

Ο κ. Άστεριάδης εκφράζεται καθαρά κι' άνεπιτήδευτα και τα σχέδιά του ξεχωρίζουνε.

Ο κ. Μόραλης, που φέτος γίνηκε καθηγητής του προπαρασκευαστικού τμήματος ζωγραφικής στην Άνωτάτη Σχολή

Καλών Τεχνών, μελετάει το σώμα, ακολουθώντας την ακαδημαϊκήν δόξιν μερικά σχέδια τ' αφίνει μισοτελειωμένα, και γενικά φαίνεται όλη του ή ανησυχία και ή αναζήτηση για να εκφράσει την προσωπικότητά του.

Ο κ. Διαμαντόπουλος είναι άπλός, θάλασα ο τ ε ν ό ς, δὲν ἐκτείνεται ... Είναι ολιγαρκής' του φτάνει τό περίγραμμα. Μιά γραμμή, άπλοποιημένη ... Όμως, δὲν μπορούμε να του άρνηθούμε κάποια γοητεία στή δύναμη τοῦ «προσωπικοῦ» του.

Τέλος, ό κ. Τσαρούχης με τά σχέδιά του δὲν πρόσθεσε τίποτα στήν προηγούμενη αξιόλογη καλλιτεχνική του εργασία.

«Έκθεση Βασιλικιώτη και 'Απάρτη»

Σέ δύο μικρές αίθουσες (Ακαδημίας 29), ἐκθέτουμε από ημέρες τώρα τά ζω-

γραφικά του έργα ό κ. Βασιλικιώτης και τά γλυπτικά του ό κ. 'Απάρτης.

Άδίσταχτα μπορούμε να ποῦμε πὼς ή έκθεση αὐτή έχει μεγάλο ενδιαφέρον. Ο κ. Βασιλικιώτης, αν εξαίρεσουμε δύο τρία απ' τά έργα του, μόρσε να υποτάξει τά προβλήματα πὼς ξεπηδοῦνε μπροστά στον καλλιτέχνη, με τίς άδρές πινελιές του, πὼς άφησαν στους μουσικάδες του ένα ζωηρό χρώμα γεμάτο φῶς κι' ειλικρίνεα ... Τά έργα τοῦ κ. Βασιλικιώτη είναι τοπία, τά περισσότερα απ' τή Μύκονο, σέ λάδια και άκουαρέλλες, και μερικά σχέδια. Στά λάδια είναι περισσότερο θετικὸς. Στίς άκουαρέλλες υπάρχουνε πειραματισμοί κι' αναζητήσεις στήν τεχνική ... Είναι μάλλον σά μελέτες παρά σάν ολοκληρωμένα έργα. Έτσι δικαιολογείται κι' ή σκοτεινιά των περισσότερων από αυτά. 'Απ' τά λάδια ξεχωρίζω τό «Τοπία Μυκόνου» (43) για τό έντονο κι' άπέριττο χρώμα δοσμένο σέ πλατιές επιφάνειες, τό «Μύκο-

νος» (45) για τήν απόλητά του, τό «Δρόμος στήν 'Αλευκάνδρα» (24) για τή συμπαθητική του γραίζα άπόχρωση και τό «Τοπία στον Ποδονίφτη» (41) περισσότερο για τή θαυμάσια άναρχήστρωση των χρωμάτων του, παρά για τό σχέδιό του, πὼς είναι κάπως λεπτομερειακό. Θά πρέπει ν' αναφέρω εδῶ και τό σχέδιο «'Απ' τή λαϊκή αγορά» (50) πὼς στέκεται πάρα πολύ καλά συνθετικά.

Από τήν έκθεση φεύγουμε χωρίς δυσαρέσκεια. Ο κ. Βασιλικιώτης, αν και δὲν μάς παρουσιάζει τέλεια έργατα, κατάφερε όμως να μάς χαρίσει μισή ὄρα αισθητικής απόλαυσης και ψυχικής ξεκούρασης.

Είναι λυπηρό, πὼς για έλλειψη χώρου, δὲ μπορούμε να μιλήσουμε και για τίς άλλες έκθέσεις πὼς άνοιξαν απ' τό παρασμένο μήνα και δῶθε, καθώς τοῦ κ. Ξένου, τής κ. 'Ελλης Καπαϊτζή Παπαεμμανουήλ κ. ά.

ΝΙΚ. ΚΟΝΤΟΣ

Μ Ο Υ Σ Ι Κ Η

ΔΥΟ ΣΥΜΦΩΝΙΚΕΣ ΣΥΝΑΓΛΙΔΕΣ

Θ. Καρυωτάκη: «Μικρή Συμφωνία».

Στίς δύο συναυλίες τής κρατικής μας όρχήστρας τοῦ τελευταίου δεκαπενθημέρου μεταξύ των άλλων άκούσαμε και δύο 'Ελληνικά έργα τό ένα τοῦ κ. Καρυωτάκη «Μικρή Συμφωνία» πὼς κατ' αρχήν θεωρώ σκόπιμο να διαβιάσω στο κ. Βαβαγιάννη—πὼς αὐτός διευθύνει τήν έκτέλεσή της—τό παράπονο έκείνων πὼς αγαποῦν και πονάνε τή μουσική παραγωγή τοῦ τόπου μας. Στο έργο τοῦ κ. Καρυωτάκη—άσχετως τής μουσικής του άξίας—νομίζω πὼς θάπρεπε να τοῦ δοθεή ή προπούμενη τιμή και φροντίδα εκ μέρους τοῦ κ. Βαβαγιάννη, μόνο και μόνο επειδὴ είναι ελληνικό. Καί ή θέση του—σάν Μάεστρο τής Κ. Ο.—άπέναντι στα 'Ελληνικά έργα άποτελεί σοβαρό παράγοντα για τήν ανάπτυξη τοῦ Νεοελληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Νομίζω πὼς ή έκτέλεση τής «Μικρής Συμφωνίας» διευθυνόμενη από «μέσα» δεδομένου ότι είμαστε συνηθισμένοι κ' άκούμε από «μνήμης» πάντα τά έργα πὼς διευθύνει ό κ. Βαβαγιάννης, είναι μιὰ άπόδειξη άστοργίας και άσέβειας άπέναντι στήν ελληνική μουσική, άλλωστε ή θέση—ὡς πρώτο έργο—πὼς τοῦ εδῶθη στήν όλη σύνθεση τοῦ Κυριακάτικου προγράμματος, δόλωνε εκ των προτέρων τήν άποτυχία του, γιατί συνήθως τό πρώτο έργο κάθε συναυλίας θυσιάζεται για τή δημιουργία τής προπούμενης αισθητικής ατμόσφαιρας προκιμένου ή άκρόαση να γίνεται με «ξέστη» και ὄρεξη. Κ' έτσι τό αποτέλεσμα ήταν στο τέλος τής έκτέλεσης να χειροκροτηθεή ό συνθέτης της, από λίγα ευγικά χέρια, περισσότερο από

τυπικότητα. Όσο για τό έργο τοῦ κ. Καρυωτάκη επειδὴ δὲν θέλουμε να τ' άδικήσουμε θα περιμένουμε μιὰ καλύτερη έκτέλεση για να ποῦμε τίς κρίσεις μας. Στο υπόλοιπο πρόγραμμα ξεχωρίζουμε τήν πολύ καλή κι' άρτια έκτέλεση τής «Κοθάντσινας» τοῦ Moussorgky, και τή Συμφωνία άρ. 3 τοῦ Joh. Brahms.

Επίσης ή άρτίσια Καίτη Αναστασία, ὡς σολίστ στο «Κονσερτίνο» τοῦ G. Pierné μάς έδειξε τά εξαιρετικά ψυχικά της χαρίσματα και τίς δεξιοτεχνικές της ικανότητες, αὐτό όμως άφείλεται κατά πολύ στο ὄρατο έργο τοῦ Γάλλου συνθέτη. 'Ας σημειωθεή πὼς ή Φιλολογία τής 'Αρπας μετά απ' τή διαμόρφωσή της απ' τόν Γάλλο Σεβ. 'Ερράρ (μηχανισμὸς διπλής κίνησης των πεντάλ) πλουτίσθηκε κατά πολύ και εκτός των Βιρτουόζων πὼς έγραψαν γι' αὐτήν, καταπαύστηκαν και συνθέτες ολικής ὄπως: ό Λίστ, Μπερλιόζ, Ντεμπουσί, Βάγκνερ κ. ά. Κυρίως δέ, λόγω τοῦ δύσκολου μηχανισμοῦ της άπαιτεί μεγάλες δεξιοτεχνικές κι' εκφραστικές ικανότητες στή χρησιμότητά της σάν ὄργανομονωδίας, γιαυτό ή Κ. Αναστασία αξίζει: να θεωρηται μιὰ καλή μουσικός.

Γ. Σκλάβου: «Νησιώτικος γάμος».

Στή δεύτερη συναυλία άκούσαμε μιὰ Νησιώτικη ελληνική μουσική ήθογραφία τοῦ Γ. Σκλάβου υπό τήν διευθύνση τοῦ Γ. Λυκούδη.

Ένα έργο για να επιδέχεται ένα τόσο χαρακτηρισμὸ θά πρέπει πρώτ' απ' όλα ή σύλληψή του, στο σύνολο να είναι άπόλυτα λαϊκή, άπόρροια μιὰς ψυχολογικής έρευνας από κοντά.

Τούτη όμως ή βασική αξίωση δὲν τή

βλέπουμε να κυριαρχεί στο περιεχόμενο τοῦ Νησιώτικου γάμου. 'Αντίθετα βλέπουμε τόν συνθέτη κλεισμένο στα σύνορα τοῦ έαυτοῦ του να τραγουδεί ελληνικά μα ή κενότητα τοῦ τραγουδιοῦ του από άποψη «γνήσιας λαϊκότητας» δὲν γερίζεται με ὄρατες άκουστικές θεωρητικές επεξεργασίες των θεμάτων του. Μόνο ή άπόλυτη κατανόηση τής λαϊκής ψυχής—πὼς αὐτό προϋποθέτει ψυχολογική έρευνα και μελέτη, μπορεί να δώσει εργασία να συγκινήσουν και να πλατύνουν τή σκοπιμότητά τους.

Μ' αυτά δὲν θέλουμε να ποῦμε πὼς μένουμε αδιάφοροι άπέναντι στή συγκίνηση πὼς μάς προσφέρει ή ὄραία αὐτή μουσική οσλίδα.

Γενικά ή σύνθεση τοῦ έργου είναι σέ ὄρατες βάσεις και τά μελλοντικά του εδρήματα πλαισιωμένα απ' τήν καλή ένορχήστρωση, ακολουθοῦν τήν πορεία τής υποθετικής παραστατικότητας πὼς θέλουν να μάς μεταδώσουν, με γοργότητα και χάρη, άβίαστα. 'Εναλλάσσόμενα τά θέματά του μάς ολοκληρώνουν μιάν εικόνα άρκετά καθαρή κι' άρτια, άσχετως αν δὲν δικαιώνεται τό έργο στήν ύπόστασή του με τή σκοπιμότητα, πὼς ή Τέχνη έξυπηρετεή στον καιρό μας.

Στό υπόλοιπο ενδιαφέρον πρόγραμμα ξεχωρίζουμε τήν πιό καλή ίσως έκτέλεση τής Συμφωνίας άρ. 13 τοῦ J. Haydn, και τό άρτιο παίξιμο τοῦ Γάλλου Βιρτουόζου κ. Pierre Sancan στο Κονσερτό άρ. 2 τοῦ Λίστ, πὼς δυστυχῶς ό χῶρος δὲν επιτρέπει να επεκταθοῦμε πάρα πάνω. Επίσης ή Σαχραζάτ τοῦ Rimsky Kersakow με τό ὄρατο οὐδ τοῦ κ. Κολάου έρμηνεύτηκε με κατανόηση απ' τό μάεστρο κ. Λυκούδη.

ΤΕΛΗΣ ΚΟΝΣΟΛΑΚΙΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἀπό τούτη τή στήλη θ' ἀναγγέλλονται ὅσα βιβλία καὶ περιοδικὰ λαβαίνουμε σ' ἐνα (1) ἀντίτυπο. Γιά τὰ βιβλία, πού μᾶς στέλνονται σὲ δυὸ (2) ἀντίτυπα, θὰ γράφει ὁ εἰδικὸς συνεργάτης μας στὴ στήλη τῆς «κριτικῆς». Τὰ περιοδικὰ πού μᾶς στέλνονται σὲ δυὸ (2) ἀντίτυπα, θὰ σχολιάζονται.

«ΒΩΜΟΣ». Μηνιαία ἐκδοσὴ Λόγου καὶ Τέχνης. Διευθυντὴς Τάκης Δόξας. Φύλλο 50, Νοέμβριος 1947. Πύργος—Ἡλείας. Μὲ μεγάλη μας χαρὰ λάβαμε τὸ καλὸ αὐτὸ λογοτεχνικὸ περιοδικὸ τῆς πνευματικῆς ἐπαρχίας. Περιέχει ποιήματα τοῦ κ. Γ. Μ. Παναγιωτόπουλου, τοῦ κ. Τάκη Δόξα, διήγημα Νίκου Παπαδημητρίου, μελέτες τοῦ κ. Πέτρου Χάρη, τοῦ κ. Παν. Δ. Ἡλιάδη, κριτικὰ βιβλίων κ.ἀ.

ΕΑΝΘΟΥ ΛΥΣΙΩΤΗ. «Ἀὐλὸς καὶ Βάρβιτος» (Σχεδιάσματα W. J. Chew, London) Κύπρος 1947.

ΗΛΕΚΤΡΟΥ ΜΠΟΥΜΗ. «Χαρὰ Θεοῦ», Ἀθήνα 1948. (Ἄ Ποίηση «Ἕγνος στὸν Κόσμο». Β' Ἐπιστὴμη καὶ προοπτικὴ τῆς «Ὁ Κόσμος ὑπέρτατο ἔν»).

«ΣΚΥΡΟΣ», τευχ. 2, Μάρτιος—Ἀπρίλιος 1947 (σελ. 24, δρχ. 1500). Ἐκδίδεται ἀπὸ Ἐπιτροπὴ Νέων τῆς Σκύρου. Ἐξιοπρόσεχτη ἢ προσπάθεια τῶν νέων τῆς Σκύρου γιὰ νὰ ἐκδόσουν «τοπικὴ ἐπιθεώρηση», ὅπως τὴν ὀνομάζουν. Σ' αὐτὸ, καθὼς φαίνεται, ἔρχονταν τὴν προεπιλεγμένη ὑποστήριξη, ὀλικὴ καὶ ἠθικὴ. Ἀλλὰ αὐτὸ φυσικὰ δὲν ἀρκεῖ γιὰ νὰ δημιουργηθεῖται ἕνα ἔργο. Χρειάζεται καὶ ἡ ὄρεξη καὶ ἡ νεανικὴ ὀρμὴ. Κι' αὐτὴ ὑπάρχει. «Ἡ Σκύρος θὰ πραγματοποιήσῃ ὅσο μπορῆσιν πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση: νὰ συνενώσῃ ὅλους τοὺς συμπολίτες μας καὶ καθὲς φίλο τῆς Σκύρου, νὰ θίξῃ κάθε Σκυριανὸ θέμα, νὰ μελετήσῃ κάθε ἐπιμαχο πρόβλημα, νὰ ἀνισχύσῃ κάθε κίνησιν γιὰ τὴν πρόοδο τοῦ νηιοῦ μας». Ἀλλὰ νομίζουμε, καὶ πρέπει, τὸ καλὸ τοῦτο περιοδικὸ νὰ χεῖ καὶ κάποιο ἄλλο σκοπὸ: τὴ διάσωση τῆς Σκυριανῆς λαογραφίας, τὴ γνωριμιά τῆς Ἱστορικῆς Σκύρος

καὶ τὴ χειραφέτησιν τῆς Πνευματικῆς Σκύρος. Σ' αὐτὸ τὸ τευχὸς: ἄρθρα, τοῦ καθηγητῆ τοῦ Πανεπιστ. κ. Δημοσθ. Σ. Στεφανίδου, τοῦ κ. Διον. Η. Καλογερόπουλου (διευθ. τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς), τοῦ κ. Ρήγα Δ. Θεοχάρη (Γυμνασιάρχου) κ.ἀ., καθὼς καὶ ποιήματα τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Γ. Δροσίνη, καὶ μεταφρασμένο ποίημα τοῦ R. Brooke ἀπ' τὸν Γλαῦκο Ἀλιθέρη.

«ΣΚΥΡΟΣ», τευχ. 3, Μάιος—Ἰούλιος 1947 (σελ. 24, δρχ. 1500). Σ' αὐτὸ τὸ τευχὸς: ποίημα τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Γ. Δροσίνη, «Δενδροκαλλιέργεια» τοῦ κ. Βελ. Ἀντωνάκη, σελίδες γιὰ τὸν Κώστα Φαλιτάιτε, βιβλιογραφία Κώστ. Φαλιτάιτε, κ.ἀ. ποικίλη ὄλη.

«Ἡ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΣΠΙΘΑ ΤΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ», φύλλο 28, Ὀκτώβρ. 1947 (σελ. 8, δρχ. 200). Μηνιαῖο περιοδικὸ Χ. Μ. 5-μάδων Λαρίσης (Συντακτικὴ Ἐπιτροπὴ: Κ-Τ, Δ.Π., Κ.Ε.).

«ΜΑΘΗΤΙΚΗ ΗΧΩ». Μηνιαῖο μαθητικὸ περιοδικὸ. Φύλλο 10, 1 Ἀγούστου 1947. Πόρος. Διευθύνται—ιδιοκτήται: Π. Τσαμπαρδὰς, Σ. Βελιώτης.

«ΤΑ ΝΕΙΑΤΑ». Μηνιαῖον περιοδικὸν Φιλολογικὸν συλλόγου Χαλκίδος. Ἀριθμ. φύλ. 3, Νοέμβριος 1947. Διευθύνται: Γ. Πηλιχός, Ὁδ. Ἀναστασίου. (σελ. 4, δρχ. 300).

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ν. ΜΑΤΣΑ (Ἐνταῦθα). Γιὰ τὴς μεταφράσεις, χρειαζόμαστε καὶ τὸ πρωτότυπο. Ὁ «διάλογος—ἑβδομάδος» παρ' ὅλους τοὺς ἄλλους—ἔδω καὶ καὶ—στο-χασμοὺς, δὲν δίνει τὸ «ἀλλιώτικο» ἐκεῖνο, πού θέλει ἕνα θέμα ἐξαντλημένο, λυμένο σχεδόν, ὅπως τοῦ Δημοτικισμοῦ. Παρατηροῦμε καὶ κάτι παράξενο: Ἐνῶ ἐγκωμιάζετε τὴ δημοτικὴ γράφετε «ἐάν», «ἐπιτυγχάνεται», «δυνατὸν» κλπ. Γιὰ τὸ μυθιστόρημα θὰ σὰς λέγαμε πῶς, ἂν καὶ μᾶς εἶναι σεβαστὴ καὶ φιλοδοξία, πρέπει ν' ἀναλογιζόμαστε τὰ προβλήματα πού ἀντιμετωπίζουμε σ' αὐτὸ τὸ λογοτεχνικὸ εἶδος, πολὺ περισσότερο, ἀπ' τὸ διήγημα. Ὑστερα, μᾶς στείλατε δύο συνέχειες μόνο. Γιὰ ν' ἀποφανθῶμε τελικὰ,

θὰ τὸ θέλαμε δλόκληρο. Καὶ στοὺς στίχοι σας ἀποτυχαίνετε. Μαντεύεται ἢ προσπάθειά σας νὰ τοὺς ἐώσετε ποιητικότητα. Αὐτὸ δείχνουν τὰ σύνθετα καὶ οἱ ἠχηρῆς λέξεις πού σκοινιάτουν καὶ δὲν ἔρχονται φυσικὰ. Βλέπουμε καὶ πολλὰ τεχνικὰ ψεγάδια, καθὼς τὸν ἐλλειπτικὸ καὶ κακοτονισμένο στίχο: «Ἀρχίζουνε νεράδες ὄνειρεμένης χώρας» καὶ χαρμωδὲς πού ἀναφέρουμε μερικές «τὰ μάτια ἀρροσέρνουνται», «βαρεῖς οἱ ἀναμνήσεις», «πέπλα ἔρχονται», «ἀντάμα ὁ χορὸς». Τὸ «Πρελούντιο τοῦ χειμῶνα» ὁμορφο καὶ φιλοσοφημένο. Θὰ δημοσιευθεῖ.

Π. ΙΩΑΝΝΙΔΗ (Ἐνταῦθα). Καὶ στὰ τρία ὑστερεῖτε στὴ λογοτεχνικὴ φράση. Μὴν ἔρχνατε καὶ τοῦτο: πῶς ἔνα διήγημα δὲ στήνεται μέσα σὲ 50 γραμμές. Τὸ «Διήγημα» τὸ βρίσκουμε πολὺ χαλαρὸ στὴν ἄρθωσή του καὶ κοινὸ στὸ θέμα του.

Α. ΚΟΥΣΚΟΥΣΗ (Τηγανί-Σάμου). Ἐχστε ὑψος Μητσάκη. (Ἐπιρροή ἢ μίμησις); Ἀρχίζετε λογοτεχνικὰ, μετὰ ὅμως ξεπέφτετε σ' ἔκθεση κατώτερης μαθητικῆς τάξης. Ἡ φράση σας δὲν εἶνε ὀρειμένη. Προσέχτε καὶ τὴ γλώσσα σας. «Διαπλέουν», «θαλάσσης», «τὸ θαλασσίου αὐτοῦ πλοῦτου», «τῆς αἰωνίου δόξης» κ.ἀ. Ἐαναστείλτε μας.

Α. ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ (Ἐνταῦθα). Προσπαθεῖτε νὰ γράφετε κάτι τὸ ἀξιόλογο. Δὲν κάνετε τέχνη γράφοντας φράσεις σὰν κι' αὐτὴ: «παιδί μου ἦλθε σὲ ἀδικήσανε ἐσένα. Ἐπρεπε νὰ σὲ ἐπιστρατεύσουνε οἱ Γερμανοὶ γιὰ ν' ἀπανθρακωνῆς ἐοῦ τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ κάμουν οἰκονομία στὴν καύσιμη ὄλη».

Χ. ΡΟΥΜΟΥΔΗ (Θεσσαλονίκη). Τὸ θέμα εἶναι χιλιόπατημένο. Τὸ ὑψος παιδικό. Ἡ γλώσσα ἀνάμικτη. Πρέπει νὰ στρώσετε σ' ὅλα αὐτὰ πρῶτα. Κι' ὕστερα θὰ σὰς λέγαμε κάτι. Πῶς εἶναι ἀδύνατο νὰ γράφετε διήγημα μέσα σὲ λίγες ἄραδες.

Π. ΤΣΑΜΑΡΑΑ (Πόρο). Ἡ φράση σας δὲν ἔχει κάποια τέχνη. Κάνετε μιὰν ἀπλήν ἀφήγησιν. Δὲν ἐλοκληρώνετε ψυχολογικὰ τοὺς τύπους σας. Βρίσκουμε, ἐκτὸς ἀπὸ μερικὰ λεκτικὰ λαθάκια καὶ ἀναχρονισμούς. Στείλτε μας κάτι πιὸ προσεχτικὸ καὶ δουλεμένο.

ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Ἀγαπητοὶ μου Φίλοι,

Μέσα στὴς δύσκολες καὶ κρίσιμες αὐτὰς μέρες πού περνᾶμε ὅλοι μας, τὸ πρῶτο σας νεανικὸ ξεκίνημα, τὸ περιοδικὸ σας, μούδωκε ἀληθινὴ χαρὰ, καὶ συγκίνηση βαθιά. Ἔτσι, καθὼς ὅταν ἀκούμε τ' ἀηδόνι, ξαφνικὰ, τὴ νύχτα.

Γὰ καλὰ σας τὰ λόγια, ὅσα μοῦ εἶπατε κι' ὅσα γράφατε, γιὰ τὸ ταπινό μου τὸ ἔργο, μὲ κάνουν νὰ νιώσω, γιὰ μιὰν ἀκόμα φορά, τὴν τεράστια εὐθύνη καὶ τὸ ἱερὸ χρέος πού ἔχει, σήμερα ἰδίως, ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος. Εὐθύνη καὶ χρέος καὶ πρὸς τὸν ἴδιο του βέβαια τὸν αὐτὸ, μὰ πρὶν ἀπ' ὅλα πρὸς τὴν Καθολικὴ Πνευματικὴ Συνείδηση τοῦ καιροῦ μας, πού διαμορφώνεται, —αργὰ αργὰ, μὰ καὶ σταθερὰ,— μὲ ἀγωνία, καὶ μὲ αἶμα.

Ὅμως μῆτε συμβουλὲς πού μοῦ ζήτηνε ἔξω γιὰ νὰ σὰς δώσω, μῆτε καὶ νὰ σὰς πῶ κατέχω πῶς καὶ τί νὰ γράφετε. Ὅποιος μέσα του κρύβει ἕνα ἀστέρι, θὰ τὸ δεῖ κάποτε, —κι' ὁ καθένας μὲ τὸν δικὸ του τὸν τρόπο,— νὰ λάμψει,

σὰν ἀστραπὴ ἢ σὰ δροσοστάλα, μπρὸς στὰ μάτια του.

Ἐνα μόνο κατέχω καὶ μπορῶ νὰ σὰς πῶ: Τὸ Λόγο μὴν τὸν χωρίζετε ποτὲ ἀπ' τὴν Πράξιν· μῆτε τὴν Πράξιν ἀπ' τὸ Λόγο. Ἀφίστε τὴ ζωὴ, ἀτόφια Λόγο καὶ Πράξιν, ἀφοδὰ νὰ πλημμυρίσει τὴν ψυχὴ σας καὶ τὸ αἷμα σας. Καὶ τότες, τότες φανεῖ τῆς λύκαινας καὶ τοῦ θρέφους ἡ φωνή. Τότες, τότες μονάχα, θὰ λάμψει μπρὸς στὰ μάτια σας, καὶ μὲς στὴν καρδιά σας, τ' Ἀστέρι.

Αὐτὰ τὰ λίγα εἶχα νὰ σὰς πῶ. Κ' ἕνα λόγο ἀκόμα πού τὸν ἀκούσα ἀπ' τὸν ἀγαπημένο μου φίλο καὶ μεγάλο μας ποιητὴν, τὸν Ἄγγελο Σικελιανό, Λόγο πού πρέπει πάντα νὰ τὸν ἔχετε στὴν καρδιά σας, καὶ στὴ συνείδησή σας. «Τὰ Νιάτα δὲν εἶναι κατάσταση, εἶναι κατάκτηση».

Αὐτὰ γιὰ τὴν ὥρα, τὰ λίγα,

καὶ τὴν πολλὴ μου ἀγάπη
ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ

ΝΕΑΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΧΗ

ΑΝ. ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

Μέσα στο Πολυτεχνείο μας, στεγάζεται η σχολή Καλών Τεχνών. Μια επίσκεψή μας δίνει την ευκαιρία να μάθουμε τα παράπονα—δίκαια για μās—που έχουν οι αθηναίοι μας καλλιτέχνες. Οι καθηγητές τους δεν έπαρκούν. Η προπαρασκευαστική τάξη της ζωγραφικής έχει δυο έδρες μὰ έναν όμως καθηγητή. Μετά τον διαγωνισμό του Σεπτεμβρίου, τη θέση του παραιτηθέντος καθηγητού κ. Παρθένη ανέλαβε ο κ. Γεωργιάδης. Στην τάξη της Σκιαγραφίας το ένα τμήμα μένει χωρίς καθηγητή. Κι' αυτό γιατί ο νεοδιορισθείς κ. Μόραλης ακόμα δεν πήρε τον διορισμό του. Έτσι κι' αυτή η τάξη μένει σὲ χειρότερη κατάσταση απ' την περσινή. Θὰ παρακολουθούμε τὰ ζητήματα τῆς Σχολῆς πιστεύοντας ὅτι γρήγορα θὰ τὴν τακτοποιήσουν οἱ ἀρμόδιοι.

Θ. ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΗΣ

1ο ΓΥΜΝΑΣ. ΑΡΡ. ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Στὸν Πειραιᾶ, σὴν Πλατεῖα Κοραῆ, βρίσκεται τὸ 1 Γυμνάσιο Ἀρρέων. Ἐχομε ἀκούσει τόσα πολλὰ γι' αὐτὸ τὸ Γυμνάσιο πὸν θεωρήσαμε ἀπαραίτητο νὰ τὸ ἐπισκεφθοῦμε καὶ νὰ τὸ γνωρίσουμε ἀπὸ κοντά. Ἡ ἐπίσκεψή μας σ' αὐτὸ τὴν περασμένη βδομάδα ἔγινε ἀφορμὴ νὰ ἀνανεώσουμε τὶς καλὲς ἐντυπώσεις γι' αὐτὸ. Μὲ τὴν εἰσοδὸ μας, βρίσκουμε τὰ παιδιά νάχουν διάλειμμα. Ἡ κόσμια συμπεριφορὰ τους κ' ἡ εὐγενικὴ τους ἐμφάνιση, μās δίνουν τὴν πρώτη καλὴ ἐντύπωση. Ἀνακατωνόμαστε μαζί τους Μās παίρνουν εἶδηση καὶ σταματοῦν τὰ παιχνίδια τους ἢ τὸ διάβασμά τους. Ὑποβάλλουμε διαφορὰς ἐρωτήσεις καὶ παίρνουμε ἀπαντήσεις τέτοιες πὸν μās κάνουν νὰ νιώσουμε τὴν καλὴ κ' ἐπαινετὴ ἐργασία τῶν καθηγητῶν τους. Ὁ καθηγητὴς κ. Παυλίδης μās δέχεται εὐγενικὰ καὶ μās μιλάει γιὰ τὴ «Νεανικὴ Ζωή». Μās λέει γιὰ τὸ ἰδανικὸ πὸν πρέπει νάχουν τὰ σημερινὰ Ἑλληνόπουλα. Μās συντροφεύει φιλικὰ μὲ τοὺς μαθητὰς. Μὰ ὁ χρόνος εἶνε μικρός. Τὸ κουδοῦνι μās χαλῆει τὴν εὐχάριστη αὐτὴ συντροφιά. Ὅλοι γυρίζουν στὶς τάξεις τους. Φεύγουμε μ' ἀρκετὴ ἱκανοποίηση γιὰ τὸ ἐκπαιδευτήριον αὐτό. Στους ἀκουραστούς καθηγητὰς, ἀπὸ δῶ, στέλνουμε τὰ συγχαρητήριά μας καὶ στοὺς φίλους μας μαθητὰς τῶν τὶς καλλίτερες εὐχὲς γιὰ τὴν πρόοδό τους.

Γ. ΚΑΤΣΑΡΗΣ

4ο ΓΥΜΝ. ΑΡΡΕΝ. ΑΘΗΝΩΝ

Πολλὲς σήμερα εἶνε οἱ ἀνάγκες πὸν παρουσιάζονται στὰ διάφορα πνευματικὰ μας ἰδρύματα. Ἀρχετές, σκεπάζονται μὲ διάφορες δικαιολογίες. Ὅρισμένες όμως, πὸν παίζουν ρόλο σὴν ὑγεία τῆς νεολαίας, ἀποροῦμε πὸς ἀφήνουν τοὺς ὑπεύθυνους ἀσυνκίνη-

τους καὶ δείχνουν τόση ἀδιαφορία. Παίρνουμε ἀφορμὴ ἀπὸ μιὰ ἐπίσκεψή μας στὸ Δ' Γυμνάσιο Ἀρρέων Ἀθηνῶν. Ἡ ἐξωτερικὴ ὄψη του δὲν μπορεῖ νὰ δώσει ἐντύπωση ἐκπαιδευτήριου. Μέσα σ' αὐτὸ τὸ εἰτοιμόροπο ἀχούρι, φοιτοῦν 1500 περίπου μαθηταί. Νομίζει κανεὶς πὸς βρίσκεται σὲ φυλακὲς τοῦ Μεσαίωνα. Μέσα οἱ τοῖχοι ἀκάθαρτοι. Χάθηκε μιὰ σχετικὴ πρωτοβουλία γιὰ ν' ἀσπριστοῦν; Ἡ σκάλα, πρόχειρα καρφωμένη μὲ δοκάρια, ἀποτελεῖ συνεχεῖ κίνδυνο γιὰ τὴ ζωὴ τῶν καθηγητῶν καὶ μαθητῶν. Ἐκεῖνο όμως πὸν ἀποτελεῖ αἶσχος εἶναι ἡ ἀπὸ ὑγιεινῆς πλευρᾶς κατάσταση τοῦ Γυμνασίου. Οἱ βρῦσες του καὶ τὰ ἀποχωρητήρια βρίσκονται σὲ τέτοια κατάσταση πὸν εἶνε ἀδύνατον νὰ χρησιμοποιηθοῦν ἀπὸ ἀνθρώπους. Τὶ λένε τάχα οἱ ἀρμόδιοι καὶ τὰ εἰδικὰ Ὑπουργεῖα; Μήπως θὰ πρέπει νὰ θρηνησομε θύματα, γιὰ νὰ παρουσιαστὲι ἐνδιαφέρον καὶ νὰ ζητοῦνται ἐκ τῶν ὑστέρων . . . ὑπεύθυνοι;

Θ. ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΗΣ

ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΑΡΡ. ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ

Ὑποχρέωσή μας θεωροῦμε νὰ μιλήσουμε σήμερα γιὰ τὸ Γυμνάσιο Ἀρρέων τοῦ Χαλανδρίου. Μ' ἕνα καλὸ ἐκπαιδευτικὸ προσωπικὸ λειτουργεῖ ἀποδίδοντας πολλὰ σὴν κοινωνία τοῦ ὁραίου αὐτοῦ προαστείου. Δὲν ἔχομε νὰ ποῦμε πολλὰ γιὰ τὸ Γυμνάσιο. Θὰ θέλαμε ὅμως νὰ ἐπιστήσομε τὴν προσοχὴ τοῦ συλλόγου τῶν καθηγητῶν ὡς πρὸς τὴν συμπεριφορὰ ὀρισμένων μαθητῶν. «Διαμαρτυρόμαστε γιὰ τὴν περίεργη ὑπεράσπιση ἀπ' τοὺς καθηγητὰς μας, μαθητῶν πὸν βαρύνονται μὲ πολλὰ παραπτώματα πὸν θίγουν τὴν μαθητικὴν ιδιότητα, τὸ σχολεῖο μας καὶ μās τοὺς ἴδιους», μās λένε μερικοὶ μαθητὲς τοῦ Γυμνασίου πὸν συναντήσαμε. Δὲν ξέχομε ἂν ἔχουν ἀπόλυτα δίκαιο. Μὰ φανταζόμεθα πὸς ὁ κ. Γυμνασιάρχης θὰ ἔχει ὑπ' ὄψει του τὸ ἐπισόδειο, μερικῶν μαθητῶν του, πρὸ ἡμερῶν σὴν Ἀθηνὰ πὸν ἔληξε μὲ τὴν ἐπέμβαση τῶν ἀστυνομικῶν ὁργάνων. Τὶ μέτρα ἄρα γε νὰ πάρθηκαν; Δίκαια παραπονοῦνται οἱ ἄλλοι μαθηταί του. Δὲν ἀρκεῖ νὰ ἐκδίδονται ἀπαγορευτικὲς διαταγὲς—πὸν στὸ κάτω-κάτω δὲν εἶνε καὶ παιδαγωγικὲς—οἱ ὁποῖες μόνον τοιχοκολοῦνται στὸν πίνακα. Χρειάζεται ἡ παρακολούθηση τῶν μαθητῶν καὶ σὴν ἐξωσχολικὴ τους ζωὴ. Εἶνε δύσκολο κ. Γυμνασιάρχα αὐτό; Δὲν τὸ πιστεύομε. Μᾶλλον ζῆλος καὶ ἀγάπη γιὰ τὸ παιδί θὰ λείπει. Κ' ἔχετε—αὐτὸ εἶνε ἀλήθεια—φιλότιμα καὶ καλὰ παιδιά, πὸν δὲν θάπρεπε νὰ τ' ἀφήσετε νὰ παρασυρθοῦν ἀπὸ ὀρισμένους τύπους πὸν τὴν ιδιότητα τοῦ μαθητοῦ θεωροῦν ἀπλῶς ὡς τίτλον. Ἐχετε ἀρκετὸ—πὸν φημολογεῖται καὶ καλὸ—ἐκπαιδευτικὸ προσωπικὸ πὸν μποροῦν νὰ ἐνδιαφεροῦν πάρα πολὺ γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα. Τὸ ἐλπίζομε καὶ τὸ περιμένομε.

Σ. ΚΟΥΤΡΟΓΛΑΣ

Τὰ Χριστούγεννα κυκλοφορεῖ

Ἡ
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ

Συνεργάζονται 200 Ἑλληνες Λογοτέχνες,
καὶ 50 Καλλιτέχνες
— Σελίδες 300 —

■
Ἐκδότης: ΜΑΥΡΙΑΔΗΣ

ΤΑΣΟΥ ΠΑΠΠΑ

**Φ Ω Τ Α
Μ Ε Σ Α Σ Τ Η Θ Υ Ε Λ Λ Α**

Ποιήματα

ΕΚΔΟΤΗΣ

ΙΚΑΡΟΣ Α.Ε.

ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΟΤΣΙΡΑ

**Τ Ο
Σ Π Ι Τ Ι**

Ν ο υ β έ λ λ α

ΑΘΗΝΑ 1947

**ΟΠΤΙΚΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ
ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΔΑΜΙΓΟΥ**

Λυκούργου 3 & Ἀπελλοῦ 4 — ΑΘΗΝΑΙ

Προμηθεύεσθε τὰ ὀπτικά σας, ἀπὸ τὸ πλέον εἰδικὸ

Κατάστημα

Ἐκτελέσεις συνταγῶν